Uredništvo in upravništvo Glasila je v Chicagi, Ill., 2821 So. 40. Ave., kamor je pošiljati vse rokopise, denarne pošiljatve, sploh vse, kar ima stik z listom.

Celoletna naročnina na Zdr. Države in Canado je $1.00, za inozemstvo $1.50.

GLASILO
SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE.

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

V združenju je moč!

"Glasilo" izjaha vsaki teden v petek.—Cirkulacija je dosegla nad deset tisoč natisov. List je razširjen po Zdr. Državah, Canadi i stari domovini.

Cene za oglas po pogodbi. Enostopna 10 point vrsta 8 centov.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

LETO—YEAR VI. | Chicago, Ill., 18. julija (July) 1913. | ŠTEV.—NUMBER 29.

Razkritja o "Narodni zvezi proizvajalcev."

Nauk za delavce.

Še nobena afera ni povzročila toliko prahu, kakor odkritja polkovnika M. Mulhalla, republikanskega politikarja iz Baltimora. Mulhall je bil svoječasno policaj v Clevelandu, O. in je bil odpuščen iz službe. Potem je postal tajni policaj in leta 1902 je stopil v službo zveze tovarnarjev.

Njegovo glavno delo je bilo, da je podkupoval zakonodajalce, da so glasovali proti vsem delavcem koristnim zakonom in za interese kapitalistov. Delo se mu je posrečilo in o tem so se organizirami delavci lahko prepričali tekom zadnjih enajst let. Njegova naloga je bila, da je povzročal štrajke v interesu delodajalcev, kupoval delavske voditelje stare angleške metode in tako vničeval vspehe štrajka. Ako delavskih voditeljev ni mogel podkupiti, potem je skušal uničiti jih na kakšen drug način. Mulhall imenuje senatorje, kongresnike in ljudske zastopnike, ki so bili na plačilni listini tovarnarjev ali so bili z njimi v kakšni drugi zvezi, da so zvrševali zanje in proti delavcem umazano delo.

Med politikarji buržoaznih strank našteva najbolj vplivne voditelje. Med njimi so Taft, bivši predsednik Sherman, bivši podpredsednik in senatorji Lodge, Foracker, Hemenwan, Aldrich, Scott, Nelson, Stephenson, Townsend in Gallager. Za temi sledi vrsta kongresnikov [illegible] prominentnih oseb. Med njimi sta bivši predsednik kongresa Joe Cannon, Curtis Gould, sedanji poslanik v Rusiji, in H. H. Herrick, zdajšni poslanik na Francoskem.

Danes se ne more izreči kaj je Mulhalla napotilo, da je javno izpovedal grehe zveze tovarnarjev in "ljudskih zastopnikov", ki so bili v službi kapitalistov. Skoraj neverjetno je, da ga je vest tako pekla, da je hotel z javno izpovedjo potolažiti svojo vest in popraviti, kar je s svojim delom škodil delavstvu. Ali je mogoče maščevanje? Ali zveza tovarnarjev ni zadostila njegovim zahtevam? Ali je le navaden manever, da postanejo nekateri kapitalistični politikarji politično mrtvi, ker se jih kapitalistični politikarji novejše struje ne morejo otresti? Kdo ve? Prihodnost bo odkrila, kakšni motivi so učinkovali nanj, da je izdal tiste, za katere je delal enajst let. Naj bodo motivi kakeršni hočejo, njegova izpoved je dober nauk za vse delavstvo.

Zveza proizvajalcev ima 225 organizacij s 400 člani, ki premorejo 10 biljonov.

Organizacija se je ustanovila, da bi izrabila vlado Zdr. držav kot golo orodje za interese kapitalistov in da bi preprečila vse, kar ima koristiti delavstvu.

Gospodje ,ki so vedno povdarjali, da ljubijo in spoštujejo zakone in obsojajo "graft" v vsaki obliki, so se posluževali takih umazanih sredstev, ki spreminjajo ljudske zastopnike v nizkotne korupcioniste.

Kupovali niso le politikarjev, ljudskih zastopnikov, marveč tudi duhovnike vseh ver. Najemali so jih, da so kot sodniki pri spornih točkah v razsodiščih razsodili v prilog kapitalistom.

Mulhall pravi, da je najemal duhovne, da so med strajkujoče delavce zanašali **neslogo,** da je bilo tem ložje uničiti stavko, ali jo pa ugodno poravnati za kapitaliste. To se je zgodilo v štrajku čevljarjev v St. Louisu in stavki klobučarjev v Danburyju, Con., kjer so bili kasnejše štrajkujoči klobučarji obsojeni, da morajo plačati kapitalistom $250,000 odškodnine. Pri tej stavki so razni duhovni delovali v korist kapitalistov. Neki teh duhovnov je kasneje potoval s svojo gospo pastorico v New York, kjer je živel v hotelu kakor razsipnik. Odpeljal se je na oddih v Evropo. Seveda na troške zveze tovarnarjev. (Ali je bila tudi v tem slučaju vera privatna zadeva?)

Kardinalu Gibbonsu so priredili banket, da bi ga dobili na svojo stran in da bi delal kot posredovalec za tovarnarje. Zveza tovarnarjev je plačevala za poslušne hlapce tudi volilne troške. Plačala jih je za R. B. Coleja iz države Ohio, ker je zato prosil prejšni podpredsednik.

Umazano delo je vršil republikanski zastopnik H. Bannon iz države Ohio v stavki čevljarjev v Portsmouthu, O. leta 1907.

Predsednik delavskega komiteja v kongresu od leta 1907 do 1911, bivši kongresnik J. J. Gardener se je resno trudil, da bi razkril grdo početje zveze tovarnarjev. Zagrozili so mu, da ga bodo uničili pri prihodnjih volitvah in mož je moral umolknuti.

Thomas Littlepage, F. Nunenmacker in I. McIntyre so služili kot agentje za stavkokaze. Predsednik carinske komisije je dal denar zastopniku Watsonu za storjeno delo.

Mulhall nadalje pripovednje, da je Littlefield, ki je poznan v celi deželi kot nasprotnik delavcev v letu 1906 tako napojil z žganjem demokratične volilce, da niso mogli na volišče. Na ta način je sebi osigural zmago.

Tovarnarji so plačali vse. Littlefield je izpil 6 čašic mešane pijače z žganjem zaporedoma, katere je Mulhall naročil za temperočnega apostola Watsona.

Mulhall nadalje odkriva, da so imeli 40 tisoč tolarjev pripravljenih, da bi podkupili Gompersa. Ker se to ni moglo zvršiti, so ga hoteli moralno uničiti. Nastavili so mu past, da bi se sešel na konferenci z Van Cleavejem. Gompers je bil previden, sumil je, da ga hočejo ujeti in ni šel v nastavljeno past.

McDermott, katerega smo že v kratki notici omenili v "Glasilu", je bil po poročilu Mulhalla plačan agent zveze tovarnarjev. Dal je celo na vpogled korespondenco, ki jo je vodil z A. F. of L. Igral je ulogo delavskega prijatelja izvrstno, plačilo je pa prejemal od tovarnarjev.

J. J. Jenkins, predsednik justičnega komiteja je bil tudi v zvezi s tovarnarji.

Imeli so poseben sklad za podkupovanje voditeljev A. F. of L. Delavske voditelje, ki so bili pošteni in se niso dali podkupiti, so postavili na črno listino.

Mulhall trdi, da je tekom časa, ko je bil v službi tovarnarjev, izdal $200,000 za uničenje štrajkov in politično delo. Denar so dali tovarnarji. Ima tudi 20,000 pisem in dokumentov, s katerimi lahko dokaže, da govori resnico.

Upajmo, da do Mulhall ostal mož beseda in bo pred kongresnim komitejem razkrinkal vse tiste ljudi, ki so si pridobili zaupanje delavcev, da so jih potem izdali. Čas je, da se hlev izčisti.

Mulhallova razkritja dokazujejo jasno kot beli dan, kakšne cvetke rodi angleška metoda v delavski organizaciji. Delavci vseh narodov so zavrgli to staro metoda, ki odpira korupciji na široko vrata. Iz teh razkritij se tudi učimo, da je vsakdo lump, ki stoji v prvih bojnih vrstah delavstva in če ga hvalijo kapitalistični listi kot bistroumnega delavskega voditelja. Kdor je zvest svojemu razredu, delavstvu, za tega nimajo kapitalisti v svojih listih druzega kot psovke. Nihče ne more sedeti na dveh stolih: služiti kapitalistom in delavstvu. Delavski voditelj, ki pripoveduje delavstvu, da kapitalisti in delavci lahko delajo sporazumno in da so njih interesi enaki, je navaden navihanec. Časnikar, ki poje visoko pesem o harmoniji med delavstvom in kapitalisti, ni nič boljši. Interesi kapitalistov so tako nasprotni interesom delavstva, kakor sta si ogenj in voda. Ako kdo trdi, da se lahko voda in ogenj združita pod parnim kotlom, potem ne ve, kako učinkuje ogenj pod parnim kotlom in kakšen je učinek vode v kotlu, dasi nista niti v direktni zvezi, ker ju loči železna ali jeklena stena. Ko se je s pomočjo ognja segrela voda v toliko, da se prične spreminjati v paro, prične pritiskati na vse stene kotla in išče izhoda. Najmanjša nepaznost lahko povzroči, da pritisek postane tako močan, da se stene kotla razlete s strašnim treskom in voda, ki je bila v kotlu in katero je prisilil ogenj, da se je pričela spreminjati v paro in pritiskati na vse strani, vdari kotla in uniči svojega sovražnika: pogasi ogenj. Prvič ogenj prisili vodo, da razpoči in razrine stene kotla, potem pa voda pogasi ogenj. Kje je tu soglasje, kje harmonija? Torej tu ne vidimo harmonije.

V človeški družbi je nasprotstvo še večje. Kapitalist izkorišča delavce zavoljo dobička. To dosože z nizkimi plačami, dolgim delovnikom, slabimi varnostnimi napravami, s slabo plačanim delom otrok in ženstva itd. itd. Delavec stremi za boljšo plačo, pravzaprav za tem, da gre njemu vrednost izdelka, ki jo imel, ko zapusti tovarno; za boljšimi higijeničnimi napravami; za krajšim delovnikom; za odpravo otroškega dela itd. Miljoni delavcev pa danes ne stremijo le za temi reformami, marveč odločno zahtevajo, da vsa produktivna, prometna in razdelivna sredstva postanejo splošna last, ker je le tem potom, ki je edino pravičen, mogoče odpraviti nasprotstva v človeški družbi in pravično razdeliti sadove dela med tiste, ki delajo in proizvajajo z umom ali z rokami. Med delavci in kapitalisti ni torej nobenih skupnih interesov.

Razkritja Mulhalla so torej dober nauk za nas vse. Zveza tovarnarjev je najela in plačala nebroj agentov, da so delavcem pripovedovali bajko o harmoniji med kapitalisti in delavci. Hvalili so te agente v kapitalističnih časnikih kot razsodne in dalekovidne voditelje delavstva, ki se z ublaženjem nasprotstev med kapitalisti in delavci nesebično žrtvujejo za delavce. Danes pa stoje ti nesebičneži v javnosti razkrinkani kot izdajalci delavskih koristi.

Delavstvo ne potrebuje nobenih odrešenikov, da ga rešijo kapitalistične tlake. Delavstvo se lahko osvobodi samo brez tuje pomoči. Ključ do vrat, ki vodijo v svobodo, v gospodarsko enakopravnost pa tvori razredno zavedna organizacija, strokovna, politična in gospodarska.

Mulhall je s svojimi razkritij to dokazal in potrdil.

Inozemstvo.

— **Poročila,** ki prihajajo iz Balkana, si povsem nasprotujejo. Grška in srbska vlada očitata bolgarskim vojakom najhujša grozodejstva. Bolgarska vlada pa trdi, da so ti očitki navadna laž, ki ima namen očrniti bolgarske vojake v javnosti kot divjake.

Poročila o zmagah so tudi zmedena. Grška in srbska vlada pripovedujeta, da se Bolgari povsod umikajo. Bolgarska vlada pa zopet pripoveduje o zmagah nad grško in srbsko vojsko .

V javnost je prišla vest o revoluciji v Sofiji. Temu nasprotno trdi bolgarska vlada, da je v Sofiji vse mirno.

Na vseh vesteh o zmagah in revoluciji je toliko resnice, da prejšni balkanski zavezniki koljejo drug druzega v bratomornem klanju.

Rumunija je mobilizirala svojo armado in zasedla Silistro. Bolgari se niso upirali rumunski vojski.

Iz Španja so se baje tudi zbudili Turki. Brzojavka poroča, da turška armada maršira proti Drinopolju. Envej bej je s svojimi četami v Rodostu. Turška vlada je baje grški in srbski vladi ponudila zvezo proti Bolgariji. Tableau! Tako zgleda zveza balkanskih zaveznikov proti Turčiji. Diplomatje evropskih velesil si mamejo veselja roke, ker bodo vspeli njih načrti, ako se balkanski zavezniki ne streznejo še v zadnjem trenotku.

— **Iz Nogalesa** poročajo, da se mehikanski vstaši, ki brojijo nad 5550 mož že dalj časa merijo v majhnih praskah z vladnimi četami, ki branijo postojanke ob Kalifornijskem zalivu.

Mehikanski listi so prinesli obširna poročila, da ameriški državljani podpirajo revolucijo v Mehiki. Ameriški konzul J. H. Johnson v Matamorasu je baje prigovarjal mehikanskim zveznim vojakom, da naj prestopijo k vstašem. Nadalje očitajo, da je ameriška bojna ladja, ki je bila zasidrana v Guayami, s svojimi električnimi obsevalci obsevala mesto, da so vstaši ložje našli svoj cilj.

Ameriški konzul v Tampicu se je baje poslužil brezžičnega brzojava, da je vstaše obvestil o pozicijah vladnih čet. 18. eskadron ameriške konjice je baje pomagal vstašem, ko so naskočili Naco.

— **Na Irskem** je nastala velika rabuka, ko se takozvani "Orangemeni" praznovali svoj 12. jubilej. Razbijali so šipe, mnogo policajev in civilistov je ranjenih. Narodnjaki in unionisti so vprizorili krvavo bitko. Ko je prišla policija na lice mesta, so se združeli in napadli policijo. Boj je trajal nad uro in pol. V boju so rabili palice, kamenje in samokrese.

Iz Londona poročajo, da se je policija zaman trudila, da bi aretirala E. Pankhurstovo, znano sufražetko. Med sufražetkami in policijo je prišlo do pretepa, kot orožje so služili dežniki in palice. Navsezadnje se je posrečilo policiji aretirati gdč. Kennayjevo, katero so "zmagoslavno" odvedli v zapor.

— **Španski kralj** je podpisal ukaz, s katerim so poklicali pod zastavo prostovoljce za vojno v Afriki, na ta način upajo dobiti zadostno število pustolovcev, ki so pripravljeni v interesu španskih kapitalistov oropati domačine v Afriki za ves njih imetek in spremeniti jih v pokorne sužnje.

Svoje kulturno misijo v Afriki zvršuje španska vlada na ta način, da je njena armada razdjala šest vasi, da ni ostal kamen na kamnu. To vandalsko početje je vplivalo tako pomiravalno na domačine, da so se Marokanci v tangerskem pasu odločili, da se z vso silo postavijo Špancem v bran.

— **Minoli teden** je strašen vihar divjal prek Italije, kateremu so sledili hudi nalivi. V Rimu je padla temperatura pod 60 stopinj Fahrenheita. Takega vremena ni bilo v Italiji od leta 1313.

V mesinski okolici je poplav uničil vinograde in žitno polje. Ljudstvo je moralo bežati iz bajt, ki so jih postavili po velikem potresu.

Iz Neapolja poročajo, da je grozen vihar, ki je divjal prek mesta, tako ohladil ozračje, da je temperatura padla na ničlo.

— **Na Ogrskem sta** neki Maroš in Samos zapustili svojo strugo in poplavili bližnjo okolico. Velik pritisek vode je porušil nasipe na mnogih mestih. Mnogo vasi je razdejanih. Prebivalci so morali bežati, ne da bi jim bilo mogoče kaj vzeti s sabo. Železniški promet je na poplavljenem ozemlju popolnoma ustavljen. Poplav je zahteval tudi mnogo človeških žrtev. Škoda na poljskem sadežu in živini znaša več miljonov kron.

—**V Chateneyju** na Francoskem je eksplozija parnega kotla v neki opekarni povzročila smrt sedmih delavcev. Drugih devet delavcev je tako nevarno ranjenih, da bodo težko okrevali.

Blizo mesteca Monacourt so našli ožgane ostanke samoleta, pod njimi pa sežgane ostanke dveh letalcev, Percina in njegovega sina. Oba sta našla žalosten konec, ker njima je bilo nemogoče izkobacati se izpod samoleta.

— **Iz Holandskega** je došla vest, da je dr. Kirb Bob, liberalni demokrat, kateremu je kraljica Viljemina naročila sestaviti novo ministrstvo, k sebi poklical Pietra Troelstra, znanega socialista in mu ponudil ministrski portfelj. Obenem mu je rekel, da naj socialistična stranka imenuje še dva sodruga, ki bi bila sposobna prevzeti mesta v novem ministrstvu.

— **Turški sultan** se je odločil, da se uvede v Turčiji dalekosežne reforme pod vodstvom izkušenih inozemskih izvedencev.

Ameriške vesti.

— **V zvezni zbornici** je pričela splošna razprava o demokratični carinski predlogi. Republikanska manjšina ima pripravljenih mnogo dodatnih predlogov, s katerimi bo obstruirala predlogi, ako jih ne bo mogla vtihotapiti.

Glavni govornik demokratov in uprave je senator Simmons, ki je prečital in razložil poročilo večine. Na strani republikancev je to ulogo sprejel senator Penrose.

Zadajšna predloga se prav malo loči od predloge, ki je bila predložena demokratični strankini konferenci pred tremi tedni. Dostavili so nekatere manj važne spremembe in izcimili iz nje tehnične napake.

— **Štrajkujočim stavbinskim** delavcem v Birminghamu, Ala., v mestu s komisijonsko vlado, so se te dni odprle oči, da bodo znali soditi o politiki. V tem mestu so delavci izvolili socialista za kontrolorja, ki je imel nalogo obsojati štrajkujoče delavce. Socialist Klement R. Wood ni le proglasil vse obtožene štrajkujoče delavce nedolžnim, marveč je tudi pošteno oštel policaje, ki so s svojim brutalnim nastopom izzivali delavce. Na to je šel socialistični sodnik na ulico in v daljšem govoru podučil delavce, kako naj nastopajo proti brutalnim policajem. Posledica tega je bila, da so trije komisijonarji odstavili sodnika, ki ga je izvolilo ljudstvo, češ da ni sposoben za ta posel. Mesto njega so imenovali sodnikom nekega delavcem sovražnega advokata. Od tega dne zopet obsojajo mirne stavkovne straže v ječo . . Za delavce je ta dogodek dober nauk. Iz njega se uče, da morajo pri prihodnjih volitvah izvoliti socialiste ne le v posamezne urade marveč v vse urade in postavodajne zastope, ako hočejo uzdati kapitalistične najemnike.

— **Viharji in nalivi** so napravili mnogo škode v državi Ohio in Pennsylvania. V srednjem Ohiju je deževalo, kakor da bi se vtrgal oblak. Potoki in reke so narastli in zapustili svoje struge. Pri Zanesvillu je voda odnesla provizorični most Baltimore & Ohio železnice. Reka Muskingum je narastla za devet čevljev.

Železniški promet med Columbusom, O. in Pennsylvanijo je vstavljen. Osebni vlak, ki vozi v New York, je zapustil Columbus ob 10:20 zvečer in je vozil le do Newarka, O. Od tam se je vrnil zopet v Columbus. Železniška proga je na več mestih izpodplavljena.

— **Thomas P. Kane,** nadzornik denarnih sredstev, je odredil, da sme "First National Bank" v McKeesportu, Pa., zopet pričeti s poslovanjem, ker ima po poročilu bančnega preglednika Williamsa dosti denarja pri rokah in je podjetje solventno. Banko so zaprli pred enim tednom.

— **Iz Washingtona, D. C.,** poročajo, da Amerikanci beže iz Mehike. Skoraj z vsakim parnikom iz mehikanskih luk prihajajo beguni.

Večinoma so siromaki, ki so vsled večletne revolucije izgubili vse.

Ameriški konzuli v Mehiki so dobili navodilo, da naj se orbnejo za denar na vlado, da lahko zapuste Amerikanci Mehiko, ki žive v nevarnih krajih in so brez sredstev.

— **Ameriška sardinska** industrija je v zelo žalostnem stanju. Zadnje čase so bile sardine ameriškega izdelka tako slabe, da niso bile vžitne. Poljedelsko ministrstvo je odredilo, da se zgradi laboratorij za sardinsko industrijo v Eastportu, Me., katerega bo načeloval dr. E. F. Weber iz zveznega kemičnega oddelka.

— **Med rojaki** — Neznanec je v Kenoshi, Wis., poklical bogatega Italijana S. Clementa zgodaj iz stanovanja. Ko je Clement stopil na ulico, ga je neznanec ustrelil in težko ranil. Clement noče povedati, kdo je streljal nanj in pravi, da bi celi njegovi družini pretila pogibelj ,ako bi izdal zločinca.

—**Blizo Saline, Kas.,** je 60letni S. Johnson ustrelil 45letnega H. Parohla, ker je dolgoval Johnsonovemu sinu $1.25 na mezdi za storjeno farmarsko delo. Po zvršenem zločinu si je Johnson z britvijo prerezal vrat.

— **Železniške nezgode.**—V bližini postaje Cambridge, O., sta trčila skupaj dva osebna vlaka Baltimore & Ohio železnice. Štiri osebe so izgubile svoje življenje, mnogo oseb je pa ranjenih.

Blizo postaje Vineyard, Cal., sta zadela drug ob druzega dva voza "Pacifične električne železnice". 30 do 40 oseb je bilo vbitih.

Na "Michigan Cetral" železnici sta se dogodili dve nezgodi. Na progi Chicago Buffalo je skočil raz tir vlak s praznimi vozmi. Strojevodja je mrtev, kurjač pa opasno ranjen.

Nekaj ur kasneje sta severno od Jacksona trčila skupaj dva osebna vlaka. Več potnikov je ranjenih.

— **V nedeljo je** zborovalo nad 2000 žensk v čikaškem gledališču Garrick. Protestirale so proti zakonodajalcem v illinojski zakonodaji, ki so glasovali proti deveturnemu delavniku in minimalni plači za ženske.

Senatorji Beale, Olson in Waage so največ zakrivili, da je bila zakonska predloga pokopana. Ženske imajo v Illinoisu sedaj volilno pravo in zapomnijo naj si imena, ker bo plačilni dan prišel na dan volilne bitke. Omenjeni senatorji niso socialisti, ampak zastopniki današnjega družebnega reda.

— **Zvezni zdravstveni urad** v Washingtonu je izdal svarilo, da naj nihče ne rabi priprav, ki služijo, da se z njimi odreže konec smotke. Nekateri ljudje imajo navado, da denejo smotko v usta, preden jo odrežejo. Na ta način se prav lahko okuži z rezilom za smotke druge ljudi, ako je rezilo na kakšnem javnem prostoru, kjer ga lahko rabi vsakdo.

DOPISI.

Neffs, O.

Naznaniti Vam imam žalostno vest, da smo izgubili našega brata in sodruga Josipa Dermača.

Bolehal je že dalje časa. Dne 7. julija ga je njegov brat peljal v bolnico v Wheeling, kjer je pol ure po bratovem odhodu umrl. Med potjo se je jako dobro počutil in sploh ni mislil, da bo že moral umreti. Njegovo smrt so nam sporočili šele drugi dan, nakar so ga prepeljali na Neffs, kjer smo ga 10. julija pokojali.

Da, sodruga Josipa Dernača ni več med nami, toda duh njegov, dela njegova bodo med nami živela. Veliko je deloval za probujo in povzdigo zatiranega proletariata in z njim smo izgubili nenadomestnega delavca na socialističnem kakor društvenem polju. Bil je ustanovitelj društva "Bratstvo" štv. 4 S. N. P. J., soc. kluba štv. 26 J. S. Z. in društva "Sokol" štv. 39. S. D. P. Z. in tajnik vseh treh. Tukaj zapušča žalujočo mater, enega brata in dve sestri.

Pogreb je bil lep in se je vršil dostojno. Naprej je korakala godba in je s svojim milim sviranjem tako izkazala umrlemu zadnjo čast. Nagrobnico mu je čital br. M. Pirc, nakar je imel kratek pa jedrnat nagovor br. Nace Žlemberger iz Glencoe. V imenu sorodnikov se mu na tem mestu zahvalim, kakor tudi ostalim bratom in sodrugom iz Glencoe, ki so mu položili lep venec na grob in s svojo udeležitvijo pripomogli do lepšega pogreba.

Naj mirno počiva v tujini!

R. J. Gradišnik.

Alix, Ark.

Nemila smrt je ugrabila iz naše srede zvestega člana S. N. P. J. in brata Matija Potočena. Pokojni je bil doma na Štajarskem, star 39 let in spadal je še k nekemu drugemu društvu. Tukaj zapušča žalujočo soprogo in dva nedorastla otroka. Njegov brat živi nekje v državi Kansas. Materi zemlji smo ga izročili ob veliki udeležbi društvenikov in drugega občinstva.

Delavske razmere niso povoljne. V enem rovu smo že pred mesecom dni prenehali z delom, v drugem pa čakamo, da ga vsaki trenotek zapro in da bo treba kmalu s trebuhom za kruhom.

John Strukel.

Glencoe, O.

Dne 10. julija smo izročili materi zemlji Jožeta Dernača, neumornega agitatorja za S. N. P. J. in socializem.

Bolehal je že dalj časa in dne 7. julija je zaspal za večno.

Jože Dernač je bil član društva Bratstvo, štev. 4. Svoje društvo je zastopal kot delegat na konvenciji v La Sallu, Ill. in Clevelandu, Ohio.

Položili smo v gomilo tovariša, katerega ime ni bilo znano po širnem svetu. Pokojni Dernač je bil tovariš, ki je v velikem boju za osvobodenje proletariata mirno izvrševal svoje dolžnosti. Njegovo življenje je bilo tesno združeno s svetovnim nazorom, katerega danes miljoni delavci priznajo za edino pravega, ki mora končno trpečemu človeštvu prinesti odrešitev.

Joe Dernač je zastopnik tiste množice tovarišev, ki žive mirno in katerih prepričanje ne more omajati nihče. Bil je socialist, ker je bil delavec, kateremu je socialistična agitacija že v mladih letih odprla oči. Vedel je, da delavskemu razredu le socialistično gibanje prinese rešitev, da je v združenju moč. Razumel je, da delavstva ne more nihče drugi rešiti, kakor delavstvo samo. Raditega je v tem svetovnem gibanju vršil svojo dolžnost mirno in dostojno.

Joe Dernač spada med začetnike S. N. P. J., kakor jugoslovanske socialistične organizacije v Ameriki. Bil je vedno povsod prvi, kjer se je slovenski proletariat organiziral, da si pomaga, že v mejah današnje družbe, ali pa strmoglavi današnji krivični družabni sistem, po katerem poedinci lahko oropajo delavstvo za sadove njih dela. Tak je bil pokojni Joe Dernač: miren, tih in dostojen bojevnik za svitlo bodočnost cele človeške družbe. Bodi mu blag spomin!

Ignac Zlemberger.

Herminie, Pa.

Društvo "Prostomisleci", štev. 87, se najprisrčnejše zahvaluje vsem, ki so nas posetili dne 4. julija in se udeležili velikega slavnostnega razvitja naše društvene zastave. Pokazali ste, da se zavedate dolžnosti, ki jih vam nakłada društveno življenje. Že ob osmih zjutraj istega dne so se pričeli zbirati posamezniki. Kmalu so pričela prihajati društva in ob desetih je bila dvorana polna do zadnjega kotička.

Pretresljivi in v srce segajoči prizori so nastajali, ko so se pozdravljali in segali v roke stari trpini in bojevniki, ki so se poznali še iz dobe štrajka v westmorelandskem okraju.

Ob desetih zjutraj smo zapustili dvorano in odkorakali na prostor, kjer smo razvili zastavo. Slavnostno razvitje se je vršilo v zelo lepem redu. Brat Jakob Miklaučič, glavni predsednik S. N. P. J., je v kratkem govoru povedal potrebo združenja jednot in zvez, kakor združenja delavcev vseh narodov. Za svoja izvajanja je žel burno odobravanje. Njemu so sledili drugi govorniki, katere je občinstvo za njih trud odškodovalo z burnim ploskanjem. Vse se je vršilo mirno in sporedno, dasiravno je solnce pripekalo z vso silo.

Udeležba je bila številnejša, kakor smo pričakovali. Nadkrilila je vse naše nade. Zato pa prosimo vse tiste, katerim je bilo slabo postreženo, da nam odpustijo.

Zahvalo izrekamo društvom št. 200 S. N. P. J., štev 86 S. S. P. Z. in iz Herminie št. 2 za krasne trakove k naši zastavi; "Edinosti" štev. 23 S. N. P. J., štev. 5 S. S. P. Z., štev 1 S. D. S. in P. D. in štev. 18 iz Darragh, Pa.

Zahvaljujemo se br. Simonu Bergarju, botru zastave, za podarjeni znesek $20 in sestri Ivanki Gradišekovi, botri zastave, za krasni venec in znesek $5.

Sploh izrekamo zahvalo vsem, ki so kaj pripomogli našemu društvu do vspeha in obljubimo, da bomo tudi mi pri enakih slavnostih vedno na mestu.

Vsem, ki se zanimajo za jagnje, Ignatz Omarzel iz Darragh, Pa.,

Odbor.

Chicago, Ill.

V dnevih neznosne vročine sem naletel nekje doli na Centri ave. na človeka, ki me je vprašal, ako bo tudi v "Slovenskem zavetišču" tako p . . . soparno, kakor je v tej luknji? Nekdo drugi se oglasi, da bo soparica še večja, mejtem ko se je tretji vmes zarežal, da ne bo tega ne druzega, dokler bodo Čikaščani komandirali.

Gotovo je imel zadnji nekoliko prav v tem oziru, bo rekel marsikdo. Ako pogledamo v zgodovino S. Z. že vidimo, kam se je vse namenoma tako zanimalo. V začetku so se zanimale za zavetišče nepotrebne osebe le za svojo reklamo. Da bi bolje vleklo so nekatere "požrtvovalne" osebe obljubile kar tisočake z jezikom za blagor slovenskega naroda. Nekateri, ki so bili na konferenci na "Zahvalni dan", so kmalu pozabili svoje sladke besede, ali vsaj skušali pozabiti svoje lepe obljube. Prišedši do svoje pisalne mize je bilo prvo, da so udarili po mladem S. Z. To je njih princip, njih stari greh. Kdor je zasledoval gibanje S. Z. mora priznati, da je gorenje resnica.

Vzlic neosnovanim napadom, ki so več koristili kot škodili S. Z., je vprašanje danes rešeno. Inkorporacija je zvršena in novi odbor posluje. Društva se organizirajo in kapital raste, z njimi pa S. Z. Danes pripadajo k S. Z. posamezni člani, kakor cela krajevna društva S. N. P. J. To mi je dalo povod, da ostanem v direktoriju do prve volitve, dasiravno sem mesto v njem prevzel le provizorično. Na ta način služim želji tistih bratov S. N. P. J., ki so postali člani S. Z. Kot član direktorija S. Z. pojasnim našim bratom, da se lahko v vseh zadevah S. Z. obračate na tajnika Fr. Kržeta, 2616 S. Lawndale ave., Chicago, Ill., ki bo vašim zahtevam ustregel.

Ako se dogodi kakšna krivica se pa obrnite na predsednika nadzornega odbora: J. Benko, 11250 Indiana ave., Chicago, Ill.

Na delo torej in proč s sumničenjem. Potrudimo se, da bodemo imeli kaj pokazati sosednim narodom.

Saj smo pričeli in spopolnili marsikatero narodno delo n. pr. S. N. P. J. in njeno "Glasilo" z 10.000 člani. Vse to je sad marljivosti.

Večkrat čitamo tu se gradi "Slovenski dom", tam zopet veličastna cerkev s svojo farno šolo, včasi tudi s samostanom na strani. Vse to vzdržuje naš marljivi slovenski narod. S tem je tudi rešeno vprašanje, kako se bode vzdržavalo S. Z. Dobre volje je treba in nekoliko agitacije, pa bode šlo.

Res je med nami peščica ideji nasprotna. Ali nikjer niso bili še vsi prvi in vsi zadnji. Gotovo je pa častno, da je S. N. P. J. s svojim "Glasilom" med prvimi za idejo.

Onim, katerim je več za njih privatni "biznis" kakor za S. Z., pa svetujem roke proč od S. Z.! Konec naj bo vašim frazam.

Zavetišču želim hitrega razvoja, da bi danes leto že lastovali stavbišče.

Vse je odvisno od nas. Poprimimo se dela, nabirajmo člane, agitirajmo med rojaki in naša želja bo uresničena. Vsem se pa seveda ne more ustreči.

John Žvanut,
član direktorija in nadzornik za S. N. P. J. pri "Slovenskem zavetišču".

Calumet, Mich.

Vse člane "Slovenske narodne podporne jednote" tem potom opozarjam, da naj ne hodijo iskat dela v bakreno okrožje Michigan. Obenem jih prosim, da odsvetujejo, v kolikor največ mogoče, vsem tistim, za ktere vedo, da nameravajo semkaj za delom. Do sedaj še ni splošne stavke, vendar pa je skoraj neizogibna v najkrajši bodočnosti.

Obenem opozarjam člane, ki še ne pripadajo k kteri lokalni uniji v tukajšnim bakrenem okrožju, da nemudoma pristopijo. Ako pa že tega ne storijo, vsaj sklenejo naj, da ne bodo delali ob času stavke. Narodna Jednota nima simpatije do delavcev, še manj pa do nje članov, kteri delajo v kraju, kjer je splošna stavka. Nje ustava in pravila za tak slučaj so precej stroga.

Peter Geshell,
odbornik okrožne unije.

Razprava o jednoti.

Willock, Pa.

Nam ni treba segati daleč nazaj v zgodovino ameriških Slovencev in že se prepričamo, da smo tudi mi pričeli stremiti po izobrazbi in skupnem napredku. Ako vzamemo v roke eni ali drugi časopis, ki je izhajal pred desetimi leti, bomo težko našli v njem dopis ali članek, ki ga je spisala delavčeva roka. Seveda ne morem izreči, kaj je temu vzrok: ali so to zakrivili tedanji uredniki ali pa rojaki po naselbinah, ker se jih mnogo ni strinjalo s pisavo tedanjih listov. Ko je konvencija S. N. P. J. sklenila izdajati svoj tednik v obliki delavskega lista, so se delavci živahno pričeli zanimati za svoj list. Vsaka izdaja 'Glasila" nam je prinesla podučne članke in dopise. Tem bolj se je množilo članstvo in je rastla jednota, toliko gostejše so se pojavljali člani z dopisi različne vsebine, v katerih se je stvarno razpravljalo o vsem, kar koristi jednoti in vobče delavstvu. Pri tem tudi vpoštevan, da je urednik "Glasila" delavec, plačan od članov naše jednote, mož na pravem mestu, ki ne odvrača dopisnikov, marveč jim še pomaga, kjer jim le more.

Povedal sem to, ker je napočila doba, da vsak član, ki zna sukati pero in mu je za blagor slovenskega naroda v Ameriki, poseže v razpravo glede združenja svobodomiselnih jednot in zvez v eno celoto. Čas beži in kmalu se bomo sešli prvič, da se posvetujemo o tem velevažnem koraku za naše zavarovalne zveze in jednote. Ta čas je treba izrabiti. Vsak član (članica) naj pove javno, kaj misli o združenju in kako naj se združitev završi.

Iz dopisov v raznih listih sem posnel, da so posamezni dopisovalci za združenje svobodomiselnih jednot in zvez, ker katoliške jednote ne smejo, nočejo in ne bodo nikdar priznale principov tistih jednot in zvez, ki so ustanovljene na svobodomiselni podlagi, zopet drugi so za združitev vseh jednot.

Pri združenju jednot in zvez so gotovo odločilna fakta, ki obstoje in se ne dajo uničiti ali zbrisati kar čez noč. Vsak razsodni čitatelj, ki pozna slovensko življenje v naselbinah, mi bo v tem pritrdil.

V večji slovenski naselbini n. pr. živi navadno več slovenskih malih obrtnikov, ki se preživljajo s trgovino, gostilnami ali katerim drugim najhnim obratom. Nekateri so med njimi klerikalnega, drugi pa svobodomiselnega prepričanja, tretji pa kakor jim "biznis" nosi boljše. Kadar si pa kateri med njimi opomore, da postane od slovenskih delavcev neodvisen, se pa izkadi njegovo delavsko prijateljstvo v nič. Ako kateri delavec včasi spregovori kakšno besedo o socializmu v družbi, potem ravno od tistih "biznismanov", ki so preje kričali svoji k svojim in ponosno izjavljali, da so za delavce, dobi za odgovor, da so delavci preneumni, da bi sploh kaj vstvarili. Dokler je podpisaval naročila je bil seveda z delavcem ne glede na to, če je bil delavec socialist, svobodomislec ali katoličan. To je ena napak, ki bo mogla izginiti, da spopolnimo svoje organizacije.

Druga velika napaka je, da marsikateri Slovenec, ki postane "bos", bolj priganja svoje rojake, kakor irski priganjači, ki slove po celi Ameriki zavoljo priganjaštva.

Med premogarji v petem okraju je tudi velika zmota, ako strojnik (cutter) dela po 18 ur v 24. urah Res je, da se dotični delavec še hvali, da ga "bos" čisla: "Včeraj je bil pri meni in mi je rekel, da sem izvrsten delavec in take delavce bi vzel še v delo. Ako veš za katerega, ga kar pripelji itd. itd." Na plačilni dan ima res tak delavec bolj nabasano kuverto kot tisti, ki dela le osem ur dnevno. V svoji prevzetnosti se še pohvali napram drugemu delavcu: "Vidiš, jaz sem pa toliko zaslužil." Seveda ne pove, da je vsaki dan delal za tri delavce.

Mnogo delavcev, ki pridejo iz tovarne ali rudnika domov, nabijejo sodček piva, mesto da bi vzeli v roke časopis ali knjigo in tako skrbeli za svojo izobrazbo.

Bratje delavci! To so napake, ki nas dvojijo in ovirajo združitev. Delavec, ki hoče sebe osvoboditi suženjstva in izvojevati svojim otrokom svobodo, ne more in ne sme stremiti zatem, da posta ne izkoriščevalec. Delavec ne sme tavati v duševni temi, marveč mora izobrazevati in likati svoj duh. Kar delavec stori v organizaciji, mora storiti za splošnost in zavedati se mora, da je v delu za splošnost izraženo najvišje priznanje. Nikdar naj pri delu v organizaciji ne odloča osebna čast.

Delavci smo vsi enako izkoriščani, vsi trpimo in trd je naš boj za skorjico kruha. Vzlictemu pa nismo vsi združeni v enem taboru, ki se bori za odpravo moderne tlake in za boljšo bodočnost vseh ljudi. Še vedno nas delijo v tabore in taborčke ljudje, za katere gre v klasje pšenica, dokler niso delavci edini. Seveda se število zadnjih vedno bolj krči.

Ko se je ustanovila K. S. K. J., so delali za ustanovitev jednote možje, katerim je bil blagor delavcev pri srcu. Me dnjimi so bili pa tudi možje, katerim je bil dolar vse. Skovali so pravila z veliko obveznostjo za članstvo. Plačevati je bilo treba stole po cerkvah, plačevati za maše umrlih bratov, gradile so se cerkve in člani so morali hoditi k spovedi. Bilo je še več takih stvari, ki nimajo najmanjšega stika s posvetno podporno organizacijo. Na široko se je odprlo polje za jednote, ko se je leta 1904 ustanovila S. N. P. J., katere član je lahko postal vsak Slovenec ali Slovan ne glede na njegovo versko prepričanje. In danes bi prav lahko seštel na prstih tiste slovenske delavce, ki bi rekli, da se ne moremo združiti vsi slovenski delavci pod okriljem S. N. P. J. Gotovo se bodo posamezne osebe protivile z vso močjo združenju. Delavci, ako hočemo sebi in svojcem dobro, potem moramo pokazati, da smo v jednotah in zvezah mi odločilni faktor in ne posamezne osebe.

Vsem tajnikom jednot in zvez, ki so za združitev, priporočam, da naj sestavijo natančen seznam o izplačanih posmrtninah, odškodninah in bolniških podporah. Na ta način bo lože sestaviti lestvico za vplačevanje in visokost podpor. Ako se uresniči ideja združitve, bo treba napraviti razrede. Rabili jih bomo najmanj štiri. Razlogi so naslednji: Ako hočemo održati mladino v organizaciji, bomo morali napraviti razred s $150 posmrtnine. Tukaj rojeni otroci slovenskih starišev bodo boljše govorili angleški jezik kakor slovenščino. Poznali bodo tudi splošne ameriške zavarovalne organizacije. Ako bodo imeli priliko organizirati se v organizaciji, v kateri so njih stariši ne bodo pristopili k amerikanski organizaciji, temveč bodo ostali tam, kjer so njih stariši.

Potrebujemo tudi razred z veliko posmrtnino. Nekateri so člani treh organizacij in plačujejo asesmente za $500, $600 in $1000. Skupaj za $2100. Mnogo družinskih očetov bo z veseljem pozdravilo združitev, ker se bodo nekoliko znižali troški. Ravnotako nam je treba srednjih razredov, ker mnogo članov želi srednjo posmrtnino. Treba bo rešiti stvar v zadovoljstvo vseh prizadetih.

Nekateri so pri jednoti ali zvezi že več kakor dve leti in še niso prekoračili 50. leta. Taki člani naj bi imeli priliko zavarovati se še v enem razredu, ako prestanejo zdravniško preiskavo, ker drugače bi se jim godila krivica. Vsak razred bi naj imel svoj sklad. Primanjklaj v skladu, naj bi se pokrival s posebnim asesmentom, katerega bi razpisal tajnik. Na ta način bi se najložje uresničila združitev.

Članom in članicam S. N. P. J. še enkrat toplo priporočam Pero v roke! Pridite na dan s svojimi načrti in ne obdržite jih zase! "Glasilo" je na razpolago vsakemu, zato delajmo tudi vsi za združenje.

Jakob Miklavčič,
gl. predsednik.

Iz glavnega urada.

ZAPISNIK

jednotime seje, ki se je vršila 19. junija v navzočnosti glavnega in pomožnega odbora. Prečita se imena odbornikov. Navzoči so vsi razven sestre M. Kočevarjeve in br. Zavertnika.

Prečita se zapisnik prejšne seje in odobri. Brat tajnik predloži zadevo društva "Primož Trubar" štev. 126. Prečitajo se obširna poročila glavnega predsednika J. Miklaučiča in gl. porotnika Železnikarja, kot pooblaščena, da preiščeta vso homatijo pri gori omenjenem društvu. Prečita se tudi obtožnica br. Miklaučiča, kateri obtožuje br. Kosa, predsednika društva, da ni hotel pripoznati pravil niti glavnega predsednika S. N. P. J. Prečita se zapisnik društvenega porotnega odbora. Po daljši razpravi na podlagi danih podatkov je odborova seja pripoznala krivim društveni odbor. Za predsednika Kosa je bil predlog stavljen in sprejet, da se ga izključi iz S. N. P. J. ker ni hotel upoštevati pravil, pripoznati predsednika S. N. P. J. in je deloval proti koristim S. N. P. J. Za brata Hudovernika je bil predlog stavljen in sprejet, da se ga suspendira za tri mesece, ker je ruval proti jednoti, kar je tudi pred društvenim porotnim odborom pripoznal in preklical. Za br. Laha je bil predlog stavljen i sprejet, da se ga suspendira za 3 mes., ker je sokrivec in se pred društvenim porotnim odborom ni hotel zagovarjati. Za brata Bizjaka je bil predlog stavljen in sprejet, da se ga suspendira za mesec dni, ker je dvignil društveni denar in tako sodeloval pri spletkariji društvenega odbora. Zadnji predlog stavljen in sprejet: ako se je kateremu omenjenih bratov zgodila krivica in je nedolžen, ima pravico se pritožiti na glavni porotni odsek.

Brat tajnik predloži ponovno zadevo sestre Udovichove, članice društva "Nada" štev. 102. Brat tajnik prečita kopijo, ki jo je pisal gl. porotnemu odboru in odgovor, ki ga je dobil od glavnega porotnega odbora. Po razpravi je bil predlog stavljen in sprejet, da se ostane pri prejšnem zaključku.

Brat tajnik predloži zadevo brata Grozdaniča, člana društva "Danica" štev. 22. Omenjenemu bratu se je dovolilo, da si izbere zavoljo njegove poškodbe. Brat tajnik prečita odgovor omenjenega društva v zadevi brata Grozdaniča. Po daljši razpravi je bil predlog stavljen in sprejet, da se ne izplača za sedaj nobene podpore.

Brat tajnik predloži prošnjo društva "Avstrijski Slovenci", štev. 200. Predlog stavljen in sprejet, da se prošnja odkloni.

Brat tajnik predloži zadevo brata Bogajevskija, člana društva štev. 4. Prečita se pismo nekega odvetnika, ki zahteva, da se br. Bogajevskiju izplača podpora za osem mesecev. Po razpravi predlog stavljen in sprejet, da se ne izplača nobene podpore. Seja zaključena ob 12 uri po noči.

Joseph Kuhelj,
zapisnikar.

Naznanila in vabila.

Aurora, Minn.

Opozarjam člane društva Aurora štv. 43. S. N. P. J. naj vsakdo, ki dolguje na asessmentu, poravna svoj dolg do 25. julija, ker bodo trimesečni računi. Kateri član ne plača pravočasno svojega asessmenta, bo brez razlike po pravilih en mesec suspendiran. Bratje! Znano vam je, da naše društvo še precej dobro napreduje. Vendar pa potrebujemo več složnega dela, da bode napredek še večji. Marsikaterega člana v l. 1913. še nisem videl pri seji. Nekateri celo nasprotujejo odbornikom in se nočejo udeležiti sej. Jaz kot tajnik nemorem hoditi po končanem delu še okrog članov. Udeležite se bolj redno sej, katere se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu. Odbor nemore sam glasovati o predlogih in dopisih iz glavnega urada, v katerih morajo glasovati vsi člani. Nadalje vam sporočam, da bode vsak plačal 25c v društveno blagajno, ki se ne bo udeležil seje vsaki tretji mesec. Tako je sklenilo društvo.

John Žumer,
tajnik.

Kenosha, Wis.

Društvo "Ilirija", štev. 38, priredi dne 27. julija svojo letno gozdno veselico (picnic), na katero vabi vse Slovene, sploh Jugoslovane iz Kenoshe in sosednih naselbin.

Veselica se vrši v Hastings Grove, Ky ohičajno vsako leto bodo tudi letos na veselici vsakovrstne zabave. Vstopnina za moške 50c, pivo prosto. Ženske so vstopnine proste. Za postrežbo bo skrbel odbor.

F. Ž.

Pittsburgh, Pa.

Pri društvu "Slovenski Sokol" štev. 118 je izvoljen tajnikom br. John Malesich.

Milwaukee, Wis.

Društvo "Sloga", štev. 16 je sklenilo na seji dne 6. julija, da se vsi člani udeleže piknika tisk. dr. "Bodočnost", ki se vrši 27. julija v parku Berningerja.

Frank Perko, tajnik.

Stone City, Kans.

Obveščam člane društva štev. 19 S. N. P. J. v West Mineralu, da plača vsakdo za prihodnji mesec na seji dne 3. avgusta $1.65. Zumanji člani naj vpoštevajo ta sklep.

Društvo je zvišalo asesment za 25c v mesecu avgustu, da si opomore z društveno blagajno. Zaključek velja le za mesec avgust.

Društveni odbor.

Cleveland, O.

Obveščam člane društva "Primož Trubar" št. 126 da je v nedeljo dne 27. julija ob devetih dopoldne redna mesečna seja in ob enem volitev društvenega odbora.

Na razpravo pride suspendacija društvenega tajnika, blagajnika in prvega nadzornika in druge važne točke. Čital se bode 6 mesečni račun. Prosim člane, da se gotovo vdeleže te seje.

Na zadnji mesečni seji je bil izvoljen za predsednika Jos. Faletič mesto iz glavnega odbora črtanega predsednika M. Kosa.

Tajnik.

Indianapolis, Ind.

Članom društva "France Prešeren", štev. 34, na znanje:

Društvo je zaključilo na zadnji seji, da si nabavi zastavo. V to svrho plača vsak član v mesecu avgustu in septembru 50c v društevno blagajno.

Tony Radkovič, tajnik.

Joliet, Ill.

Naznanjam članom društva "Jolietska Zavednost", štev. 115, da naj se v polnem številu udeleže seje dne 20. julija točno ob devetih dopoldne v dvorani Geo. Mikana na 205 Ruby St.

Društvo je na zadnji seji sklenilo, da letos ne bo obdržavalo svoje veselice, marveč da vsak član (ica) plača do 1. novembra t. l. en dolar v društveno blagajno.

Na dnevnem redu imamo volitev novega predsednika.

John D. Kren, tajnik.

Vesti iz domovine.

LJUBLJANA IN KRANJSKO.

— **Samomor učiteljice.** Učiteljica Frančiška Valenčičeva v Starem trgu pri Ložu si je ponoči prerezala s kuhinjskim nožem vrat. Ko je že izvršila samomor, je klicala na pomoč, a ker je bila zaklenjena, ji niso mogli pravočasno pomagati. Bila je že mrtva, ko so prišli sostanovalci v njeno sobo. Brezupna ljubezen je gnala nesrečnico v smrt.

— **Mlad ropar.** 17letni Martin Dežman iz Družinske vasi, premožnih staršev sin, je neukrotljiv. Bil je že večkrat kaznovan. Tatvina in goljufija sta mu postali vsakdanji posel. Lansko leto je ukradel tele in ga prodal. Nekemu novomeškemu trgovcu je ukradel iz veže bicikel. Ta ga je zasledoval in ga je izsledil pri sodišču. Ko je pa videl, da se s kolesom ne more rešiti, je vrgel v stran in odtekel. Sosedom je pokradel žito in moko. Očetu je ukradel hranilno knjižico in dvignil denar. Takrat so ga za vse to zaprli pri okrožni sodniji. Tu je pa bil samo 48 ur; splezal je po strelovodu na prosto in skozi Krko prišel drugi dan domov. Oče pa je nadebudnega sina z vozom odpeljal roki pravice. Vpoštevala se je njegova mladost in po očetu poravnana škoda in obsodili so ga samo na par tednov. Pred kratkim je pa fantič počakal skrit na polju Janeza Robek in Franceta Simončiča. Vedel je, da imata denar. Z ročajem kopačice ju je obdelal. Simončič je ubežal, Robku pa je preobrnil vse žepe in mu slednjič vzel 2 K iz hlačnega žepa. Robku se udarci poznajo. Pobič nosi tudi vedno samokres in je pred nedavnim časom od popoldanske službe božje idoče ljudi napadel in oddal dva strela proti Ani Kralj iz Vinevasi. Sedaj je fant zaprt.

— **Pohotnež.** Orožništvo v Beli peči je aretiralo 61letnega občinskega ubožca Valentina Puznerja, ki je oskrunil več nedoraslih deklet, katere je zvabil v svojo sobo. Starega pohotneža so izročili okrajnem sodišču v Kranjski gori.

— **Smrtna nezgoda na železnici.** Osobni vlak, ki vozi iz Ljubljane proti Trstu je pri kilometru 506.6 povozil slaboumno Ivano Knafelje iz Št. Petra. Knafeljčeva je šla po progi proti Postojni. Zaradi ostrega ovinka je zapazila vlak šele v zadnjem hipu. Vlaku se je hotela izogniti in je skočila na desno stran, a stroj jo je zgrabil in tako močno zagnal v stran, da je čez nekaj minut umrla.

— **Deček ustrelil dečka v želodec.** V Stari Loki sta se igrala s flobert pištolo 12letni Pokorn Jožef in njegov prijatelj Ivan Berčič, po domače Čobrov. Čobrovemu se je flobert pištola izprožila in strel je zadel Josipa Pokorna. Pokornu je prestreljen želodec. Smrtno nevarno ranjenega dečka so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

— **Velik požar.** Nakrat je začelo goreti v hiši Matije Štalcerja v Starem Taborju, občina Čermošnjice. Posestnik Matija Štalcer je v Ameriki, v hiši stanuje le njegova 74letna mati. Ogenj se je tako hitro razširil, da je vpepelil v najkrajšem času 6 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji. Skoraj vsi vaščani so bili v kritičnem času na polju, zato je zgorelo skoro vse razen živine. Stari Tabor ima le sedem hiš, od teh je ostala le ena z gospodarskim poslopjem. Dva posestnika, katerima je pogorelo vse, sta v Ameriki. Škoda znaša 17.100 K zavarovalna vsota le 4500 K. Zažgal je sedemletni deček na ta način, da je zažgal steljo pred Štalcerjevo hišo in ker je bila hiša krita s slamo, se je takoj vnela.

— **V tovarni je ponesrečil.** V tovarni za papir v Medvodah je Andrej Lustrik, 15letni tovarniški delavec, nategoval papir na valarje. Pri tem ga je pa zagrabil stroj za desno roko ter mu zlomil kost gornjega lakta. Rešila sta ga dva delavca iz tega mučnega položaja. Oddati so ga morali v deželno bolnico.

— **Požar na Bledu.** Na Bledu je v Stopfovi hiši izbruhnil požar. Zgorela je hiša in gospodarsko poslopje: Gospodar je bil že dva dni odsoten. Vnela se je tudi sosedna Jozlova hiša ter tudi deloma zgorela. Požarna bramba je pravočasno lokalizirala požar, da se ni razširil, akoravno se nahajata obe hiši sredi drugih poslopij. Oba posestnika sta sicer zavarovana, toda ne zadostno visoko.

— **Smrten padec.** V Zgornjih Gorjah pri Bledu je posestnikova žena Ana Olipova hotela pobirati na domačem hodniku otroško perilo iz vrvi. Pri tem je izgubila ravnotežje in padla s prvega nadstropja na tlakovani dvoriščni tlak. Žena je zadobila težke poškodbe na glavi in je čez nekaj minut umrla.

— **Ogenj na Veliki planini.** Na Veliki planini v Kamniških snežnikih se je vnela planšarska koča; ogenj se je nagloma razširil na pet koč v soseščini in so vse do tal pogorele. Kako je požar nastal, ni znano, prejkone je bilo zažgano. Škoda znaša okolo 2000 kron.

— **Najdeno moško truplo.** V zgornješišenskem gozdu je nekdo deset minut pod Drenikovem vrhom, proti četiri uri popoldne, ko je iskal kole za fižol, našel za grmom ob jarku, po katerem teče vodica na Večno pot, že trohnelo moško truplo. Truplo nepoznanca more biti manj kot 30 let starega moža, ki pa je ležalo na tem mestu gotovo dva meseca. Mrtvec je v čedni obleki in lepih škornjih. Radi smradu ni hotel prvi hip nihče bliže k njemu, da bi se bilo dognalo, je li uboj ali samomor. Pravijo, da ima mrtvec pri srcu rano. Po naznanilu v Šiško sta dospela takoj na mesto dva stražnika. Truplo so prenesli v Dravlje, kamor je odšla sodnijska komisija.

— **Smrtna nezgoda.** Iz Novega mesta poročajo. V bližini Mirne peči na ovinku državne ceste pod Staro šrango se je zgodila velika nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev in pri kateri sta bili dve osebi težko ranjeni. Nesreča je zadela hlapca župana Zurca. Šli so z vozom v Mirno peč po slamo. Nazaj grede so se nekoliko opijanili in sedeli na naloženem vozu. Kako se je nesreča zgodila, v tem trenotku ni mogoče natanko vedeti, ker je voznik bil takoj na mestu mrtev, drugi hlapec leži v nezavesti, njegova sestra pa, ki je bila tudi na vozu, je vsled poškodb tudi še vsa zmedena, drugih očividcev pa zraven ni bilo. Nesrečo so zapazili otroci. Po okolnosti, kakor se je našel voz in ponesrečenci, se je nesreča najbrže takole zgodila: Vsi trije so sedeli na vozu in pozabili na klancu voz zavreti. Konji so s težko, naloženim vozom po klancu dirjali, cestni ovinek je povzročil sunek, vsled katerega so se vsi trije prekucnili z voza, ki se je tudi prevrnil. Kočijaž Janez Klobučar je padel najbrže na kanton, nakar ga je voz s slamo zadušil in je obležal na licu mesta mrtev. Najbrže je tudi drugi hlapec Jože Vidmar priletel na kanton, ker ima vso glavo razbito. Najmanj poškodovana je še njegova sestra, ki jo je voz vlekel po cesti in je dobila poškodbe na nogi in po glavi. Vidmarja so nezavestnega pripeljali v bolnico v Kandijo. Konje so našli še vprežene pri vozu.

— **Nezgoda v vevški papirnici.** V vevški tovarni je ponesrečil delavec G. Meljo. Predstavljen je bil od enega stroja k drugemu, kterega pa ni vajen; v naglici, ki kateri ravnatelj neprestano naganja delavstvo, je prišel s prsti v stroj in je bila velika nevarnost, da izgubi roko in življenje. K sreči je bila pa pomoč hitra in je delavcu samo dva prsta stisnilo.

— **Zopet nesreča pri streljanju z možnarji.** Fantje v Logu pri Litiji so streljali za imendan neke posestnice. Pri tem je ponesrečil 15letni sin posestnika Franca Kokole, da bo skoraj gotovo izgubil vid na obeh očesih.

— **Idrijska mestna občina** namerava graditi poleg št. 509 vnajkrajšem času tudi javno perišče in vodovod v Sekirici. Povsod pa dela zapreke c. k. erar, ker je svet v obeh slučajih njegov. Tudi za ceste, ki so se letos graditi nameravale, je sedaj čas najbolj primeren, pa proračuna glede cest kanalov itd. deželni odbor še sedaj ni rešil, ker so ugovarjali pritožniki proti postavkam, češ da so previsoke.

— **Dve novi stavbi** bo gradil c. kr. rudniški erar v Idriji. Ena za stanovanje na Leopoldovem in druga za kopališče pri Francovem jarku. Župnijski urad pa namerava prizidati cerkev sv. Barbare.

— **Tatinska družba iz krške okolice.** Pred novomeškim okrožnim sodiščem je stala sedem oseb broječa tatinska družba, ki je več let kradla po krški okolici kolikor se je dalo. Obtoženi so bili: Anton Gorenjec (že star mož) in njegov sin Jože Gorjenec iz Dol. Dola, brata Franc in Janez Cerovšek iz Ivandola, kot soudeležence pri tatvinah teh štirih junakov Marija Celovšek in njeni hčeri Marija in Josipina. Ta družba je izvršila nešteto tatvin. Kradla je vse, kar ji je prišlo pod roke, prašiče in panje, pa tudi vsakovrstne malenkosti. Značilno za rafiniranost te družbe je, kako so si znali nekateri člani pomagati, da dokažejo svoj alibi. Fantje iz te družbe so namreč hodili k dekletom vasovat in po teh dekletih v različnih slučajih dokazali svoj alibi. V nekaterih slučajih pa se jim to ni posrečilo. Obsojeni so bili: Anton Gorenjec na 13, Jože Gorenjec na 14, Franc Cerovšek na 8 in Janez Cerovšek na 2 meseca, Marija Celovšek na 14 dni, njeni hčeri pa vsaka na 7 dni.

— **Avtomobil je povozil** 58letnega hlapca Andreja Franka iz Prema, ko je šel po državni cesti proti Ilirski Bistrici. Prepeljali so težko poškodovanega v postojnsko bolnišnico.

— **Obsojeni trgovci.** Pri ljubljanskem sodišču je obsojen trgovec Lud. Kotnik iz Šiške zaradi kride in zabranitve eksekucije na tri mesece strogega zapora; žena njegova pa na en mesec, ker je možu pomagala pri njegovem delu. — V Reki pa sta bila 4. junija obsojena lastnika tvrdke Fable & Co. in sicer Enrico Fable na 18 mesecev in Ruggero Cante pa na 12 mesecev, ker sta goljufala kar na debelo. V Ljubljani in na Kranjskem sta odškodovala precej tvrdk za znatne vsote. Menda tudi Gospodarsko zvezo precej. Sedaj sta le pod ključem. Odškodovani ne dobe nič, ker tvrdka ni nikoli nič imela, ampak je le z velikansko reklamo lovila kaline. Niti blaga (krompir, fižol in pod.) ni prevzela, ampak je železnično avizo naprej prodala.

— **Strela je ubila konja.** Ko je šel posestnik J. Požul iz Vremskega Britofa čez Gabrk proti Senožečam, z dvouprežnim vozom v gozd po drva, je nekako sredi, začelo deževati in treskati. Naenkrat je tik pred konje udarila strela in prestrašeni gospodar, ki je sedel na zadnji premi voza, je ves omamljen hotel ustaviti konje, toda ko ste preplašeni živali napravili še par skokov, se je lepša in večja o dteh zgrudila na tla ter tako takoj poginila. Gospodar sam, ter drugi konj sta ostala popolnoma nepoškodovana. Prizadeti posestnik, oče sedmih malih otrok, ima čez 600 K škode.

— **Nezgoda na paši.** Dveletni Franc Dormiš, kajžarjev sin, je stal na paši v bližini krave. Ker se je pa krava branila muh, mahnila je z glavo nazaj, pri tem pa zadela z rogmi otroka in ga težko poškodovala.

— **Zobje terciarnih somov** so se našli v plasteh griča Cilenca pri Zagorju. Že pred dvema letoma je na nje opozoril v deželnem muzeju zagorski župan g. Tomo Koprivec. Ravnateljstvo si je samo ogledalo zanimivi prostor in naprosilo g. Koprivca, da je zbral med delavci večjo zbirko zanimivih gorskih okamenin za muzejsko prirodopisno zbirko. Pozneje je darovalo tudi vodstvo premokopne trboveljsko-zagorske družbe na ponovno prošnjo muzejskega ravnateljstva veliko zbirko somovih zob in raznih školjk iz zagorskih terciarnih plasti. Zanimive somove zobe je določil po prijaznem posredovanju g. K. Hinterlechnerja, adjunkta na dunajskem geološkem zavodu, profesor Ferand Priem v Parizu. Iz poslanega materiala je konštatiral, da pripadajo zobje osmerim vrstam somov, ki so živeli v terciaru po naših pokrajinah, in sicer so to: oxyrhina Deseri, Lama van de Broecki odontaspis cuspidata in spec. (?) galeocerdo aduncus, notidanus pricontoris carcharodon Smich. carcharias migenius.

—**Ciganska nadloga.** Tatovi so ukradli posestniku Josipu Gregorki iz hiše v Lesnem brdu, občina Vrhnika, vrečo moke, okolo osem kilogramov svinjske masti, nekaj obleke, dva dežnika, tri pare čevljev in hleb belega kruha. Tatvino sta najbrže izvršili ciganski družini Levakovič in Hudorovič. Po daljši gonji je orožništvo izsledilo obe družini pri Sneberju. Cigani so takoj pričeli bežati, ko so zagledali orožnike. Orožniki so dobili le 19letnega Antona Levakoviča, vsi drugi so ubežali.

— **Tatvina v gradu v Dol. Toplicah.** V noči od 20. na 21. m. m. se je v gradu v Dol. Toplicah zgodila velika tatvina. Tat je ali ulomil v Grad ali se v njem skril. Ukradenih je bilo kakih 70 parov srebrnih žlic, vilic in nožev, kuhinjska čisto nova knjiga in še mnogo drugih stvari.

— **Poskušen samomor.** Na Prulah se je obesil mestni delavec J. P., katerega so pa še pravočasno rešili. Ko je že visel na vrvici, sta prišla mimo dva moška, ki sta mu takoj prerezala usodno vrvico.

ŠTAJERSKO.

— **Otrok je utonil.** Iz Št. Jurja ob j. ž. poročajo: 3letni Karl Čuješ je padel v Voglajno in utonil. Mati, tratenska mlinarica Čuješ, se bo morala pred sodiščem zagovarjati, ker je pustila otroka ob potoku brez nadzorstva.

— **Risa so ustrelili** ob koroško štajerski meji v Labodskih planinah. Napravil je med živino na planinah precej škode in so ljudje mislili, da se je zatekel v te planine volk.

GORIŠKO.

—**Samomor vojaka v Tolminu.** V Tolminu se je ustrelil pri 14. stotniji 19. pešpolka I. David, doma iz Raba na Ogrskem. Doma zapušča ženo in tri otroke. Vzrok samomora je neznan.

KOROŠKO.

— **Požar.** Pri Krnskem mostu je pogorelo skoro 6 hektarjev mladega gozda. Kako je nastal ogenj, še ni znamo. Škodo cenijo na približno 2000 K.

— **Prijazen sosed.** V Rakolčah pri Velikovcu sta se sprla zaradi neke malenkosti soseda Iv. Karf in Marija Grosova. Med prepirom je Karf Grosovo napadel in jo tako nevarno ranil na spodnjem delu života, da je njeno stanje zelo opasno.

— **Suha skorja.** V Regini se je zadavila dveletna Terezija Riepl, ki je bila pri svoji stari materi na počitnicah. Otrok je požrl drobtino suhega kruha, ki mu je obtičala v grlu. Kljub vsem rešilnim poskusom, poklicali so tudi zdravnika, je otrok v eni uri umrl.

TRST.

— **Samomor.** Vita Elefante soproga kočijaža Frana Elefante, rodom iz Barija, mati 6 otrok, stanujoča pri Sv. M. Magd. Zgornji št. 621 je skočila v neki vodnjak in se utopila. Našli so jo šele več ur pozneje in potegnili truplo iz vodnjaka. Vzrok samomoru je bila neozdravljiva bolezen.

— **Samomor roparskega morilca.** Meseca septembra 1912. je bil blizu Predinga na Štajerskem umorjen živinski trgovec Jožef Mörth. Sum je padel na nekega mesarja Karla Kienreicha, ki je izginil iz kraja. Naposled so ga pa izsledili v Port Sajdu in tam prijeli. Med transportom se mu je posrečilo ubiti enega policistov, ki sta ga vodila, in pobegniti. Ko so ga dohiteli, je zopet ustrelil in ubil drugega policista. Naposled so ga vendar ujeli in odpeljali v zapor. Za ta dvojni zločin je dobil 18 let ječe. Kljub temu so izpolnili avstrijsko zahtevo po izročitvi. Dne 13. t. m. je bil z eskorto dveh kavasov vkrcan na ladji "China." Dne 16. t. m., ko je parnik plul mimo Krete, je pa uklenjen, kakor je bil, skočil čez ograjo ladje in se takoj potopil. Kapitan je v Trstu naznanil dogodek. Policijska komisija, ki ni dobila pričakovanega morilca, je sestavila zapisnik o kapitanovem poročilu.

— **Porotno sodišče.** Proti Ivanu Andreju Figel je končana porotna obravnava zaradi ubojstva Obtožen je bil, da je v noči od 27. na 28. februarja t. l. smrtno ranil Josipa Zevrestnika, ki je vsled te rane umrl. Bil je obsojen na dve leti in pol težke ječe in se mu odšteje 101 dan preiskovalnega zapora. Branitelj je vložil ničnostno pritožbo zaradi tega, ker je sodnijski predsednik dal napačen pouk porotnikom.

ISTRA.

— **Strela je udarila v cerkev.** Ko je cerkvi bilo nad 70 otrok z učiteljstvom in veroučiteljem iz Hrušice pri Podgradu, se je med mašo pooblačilo in oglašalo se je grmenje. Kar naenkrat strahovito zagrmi in trešči v cerkev. Navzoči zapazijo sredi cerkve ogenj in dim, obenem se razširi smrad po žveplu. Otroci in učiteljstvo so omamljeni popadali na tla. Nastala je strašna panika, vse je sililo k vratom. Pri vsem tem pa je bila sreča v nesreči! Nobeden od navzočih ni bil niti najmanje poškodovan, dasiravno je strela švigala med šolsko mladino, ter si naposled našla izhod na treh krajih.

— **Sleparstva laške kamore na puljskem magistratu.** Kakor smo že poročali, so porotniki v Rovinju obtožence laške kamore, goljufive gospodarje na puljskem magistratu, kljub temu, da so ti večji del krivde priznali, popolnoma oprostili. Ta obsodba je ena najbolj značilnih sodb laških porot. Obtoženci sami so priznali veliko sleparij, seveda ne iz skesanosti, marveč, ker jih niso mogli več tajiti. Pravili so, da se je uvedla proti porotnikom preiskava, ker so se pustili vplivati med preiskavo od gotovih oseb v prilog obtožencem. Dva porotnika so baje že tudi aretirali. Nad to sodbo, ki je presenetila vse kroge, so se čudili še celo Lahi sami. Proti ti razsodbi je vložil državni pravdnik ničnostno pritožbo.

Zadružne klavnice in mlekarne.

Na desetem zveznem zborovanju centralne zveze nemških konsumnih zadrug v Draždanih je poročal socialist Angst iz Bazileje o zadružnih klavnicah in mlekarnah. Njegovo poročilo je zelo zanimivo, ker kaže, kaj vse se lahko doseže s smotrenim, solidarnim delom. Zadružna klavnica in mlekarna v Bazileji je last "Splošnega konsumnega društva". Socialist Angst je povedal:

"Splošno konsumno društvo je največja gospodarska zadruga mestnega bazilejskega kantona, ker od 142.000 prebivalcev je 35.000 članov konsumnega društva, to se pravi: skoraj vsi družinski predstojniki. Pri društvu niso včlanjeni le delavci, temveč tudi drugi stanovi in sloji in pred vsem srednji stan. Skupnega prometa je bilo 20 miljonov, od teh odpade po 7 miljonov na klavnico in mlekarno. Po izjalovljenem poizkusu pred tridesetimi leti preskrbuje sedaj zadružna klavnica tretji del vsega konsuma mesa Bazileje in ne doseza le obrestovanja in amortizacije kapitala in pripisov javnih in tajnih rezerv, temveč dobivajo člani še po osem odstotkov. Število oseb, vposlenih v klavnici, znaša 218 in delovne razmere so za 20 odstotkov boljše kakor v drugih klavnicah. Za prodajo mesa in drugih mesarskih izdelkov je urejenih 27 prodajaln in v 18 prodajalnah razpečavajo poleg drugih življenskih potrebščin tudi mesarske izdelke. Važno načelo za ureditev zadružne klavnice je, da je ne vodi mesarski strokovnjak, temveč trgovec, ki mora biti spreten organizator in prepričan zadružnik. Klavnica "Splošnega konsumnega društva" v Bazileji ne preskrbuje z mesom le članov v mestu, temveč razpošilja svoje blago tudi 200 kilometrov naokolo manjšim konsumnim društvom. Ustanovitev klavnice naj se izvrši le na nujno prigovarjanje članov na glavnem zborovanju, zato da čutijo člani moralno dolžnost vzdrževati podjetje. Tudi pri nakupovanju živine se je izkazal trgovec spretnejšega nego strokovnjak. Približno 90 odstotkov volov in več kakor 50 odstotkov prešičev nakupujemo v tujini, zlasti na Danskem, v Švediji in na Norveškem. Razen tega uvažamo tudi mrzlo meso iz Argentinije. Velike težkoče povzroča obrat mlekarne. Pred vsem obstojajo težkoče v tem, ker je dovažanje mleka nestanovitno. Velike množine mleka je treba zato dostikrat predelati v sir, ki ne donaša nobenega dobička. Vkljub temu svetujem vsaki konsumni zadrugi, da ustanovi veleklavnice i mlekarne. V leksikonu zadružnega gibanja ne sme biti besede "nemogoče"."

V živahni debati, ki se je razvila na podlagi tega poročila, je povedal dortmundski delegat Krolig, da je Delavsko konsumno društvo" v Dortmundu ustanovilo velik obrat za pitanje prešičev in je doseglo že prvo leto 10.000 mark čistega dobička.

Tako si pomaga delavstvo vsepovsod, da se gospodarsko ojači in postavi na lastne noge.

Razne vesti.

— **Uprave** 45. hladnih shramb v New Yorku so izdale poročilo, da hranijo en biljon kokošjih jajec. Jajca so hranjena v 2,292,-800 zabojih in v vsakem zaboju je 30 tucatov jajec. Zaboj stane $7.20. Vsa jajca so pa vredna $21,441.160.

— **Mornariški tajnik** Daniels je podpisal pogodbo za gradnjo oklopnjače .Gradili jo bodo v njujorški ladjedelnici. Stala bo $7,-425.000 brez topov.

To bo največji nebojsenič. Dolg bo 600 in odrinil bo 31.000 ton vode. Oborožen bo z dvanajstimi 14palčnimi topovi in mnogimi strojnimi topovi manjšega kalibra.

— **V Kansas Cityju, Mo.,** je stopila v veljavo mestna odredba, ki ima opraviti z ljudmi, ki se preživljajo s prerokovanji in pogovori z duhovi. Vsi sleparji in sleparke, ki so na ta način špekulirali na človeško neumnost, so pobrali šila in kopita in obrnili nehvaležnemu mestu hrbet.

— **Zvezni senat** je sprejel minoli teden predlogo, po kateri bodo zemljišča v Oregonu, ki so uvrščena med zemljišča, ki vsebujejo olje, podvržena zakonu o domovih.

Po novi predlogi ne bo treba naselniku bivati nepretrgano na takih zemljiščih, na katerih se ne more dobiti dosti vode.

— **Pri Lees Summitu** je udarila strela v hlev, v katerem je F. E. Watersova iskala z dvema otrokoma zavetja pred neurjem. Watersova je bila takoj mrtva, petnajstletna hči ja zadobila težke opekline, njen sin je pa oglušil.

— **Mestni svet** v St. Louisu je imenoval posebno komisjo, da peišče pritožbe štrajkujočih telefonistk, natakarjev in kuharjev napram policiji. Policija je ravnala tako brutalno s štrajkarji, da se vse mesto zgraža nad njenim nastopom.

— **Mesto Chicago** je dobilo 20 preglednikov, da pazijo, če gostilničarji spolnujejo novo odredbo za čiščenje čaš in čašic.

Po odredbi se mora vsaka čaša ali vrč izmiti v čisti vodi in posušiti, preden se nalije vanj pijačo za drugega pivca.

Krivca se lahko kaznuje za vsak prestopek od 1 do 20 dolarjev.

— **Zvezni senat** je carinski predlogi dodal dodatek, ki je odet s človekoljubnim plaščem. Dodatek prepoveduje uvoz napol izdelanih in izdelanih proizvodov, ki so jih proizvedli otroci pod štirinajstim letom. To se glasi zelo človekoljubno. Kako je to, da stari premeteni lisjaki nimajo srca za otroke v Ameriki? Varstvo otrok v južnih državah je še zelo piškavo. Komur je res za blagor otrok, bo najprvo skrbel za varstvo otrok v svoji deželi in ne bo svojega človekoljubnega srca kazal tam, kjer človekoljubnost koristi le tovarnarjem.

GLASILO
Slovenske Narodne Podporne Jednote

Izhaja tedensko.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravništvo:
2821 SOUTH 40th AVE.,
Chicago, Ill.

Velja za vse leto $1.00.

ORGAN
OF THE
SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY
Issued weekly.

OWNED BY THE SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

OFFICE:
2821 SOUTH 40th AVE.,
Chicago, Ill.

Subscription, $1.00 per year.

ALL PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL CHICAGO, ILL. 31

Državna industrija v Ameriki.

Ernst Unterman.

Tem obširnejše bo demokratična stranka igrala to ulogo, toliko ložje bo zmagala pri prihodnjih predsedniških volitvah. To je jasno, da premetene glave v tej stranki tega prezreti ne morejo. Mogoče pridobitve za pomnožitev strankarske moči, ki spe v državni industriji, bodo na vsakega strankarskega bosa, okrajnega petolizca, sploh na vsakega, ki žre iz strankarskih jasli, učinkovale privlačno. Državne in mestne volitve, ki so se vršile po predsedniških volitvah 1912, so dokazale, da se progresistovski volilci nagibljejo v demokratično stranko. Le socialisti so zopet pomnožili svoje glasove. Kaj naj vidijo demokratični politikarji v teh znamenjih druzega kot poziv, da naj se ravnajo in vladajo po vzoru "bull-moosovcev?" Ako velike množice volilcev vsaki mesec pristopajo k drugi stranki, potem morajo načelniki demokratične stranke zvršiti vse, kar je v njih moči, da gredo po polzki poti svojih prednikov.

Sedem Wilsonovih trustjanskih zakonov so kakor nalašč za to ulogo. Osnovanje zveznega urada za javno industrijo, združenje meddržavne trgovske komisije s tem uradom, prenos večje pravomoči na meddržavno trgovsko komisijo za oslabitev Taftove večine v najvišjem zveznem sodišču, obtožba in odstavljenje republikanskih sodnikov pri trgovskem sodišču, ako mogoče, spremenitev zvezne ustave, da se lahko odstavi Taftova večina v trgovskem sodišču, so same "popularne reforme", ki se lahko vprizore pod krinko predrznega radikalizma, kakor da bi se hotelo z njimi braniti ljudske pravice. Demokratična stranka mora izvesti take reforme, ona ne more mimo njih, ako noče, da jo republikanci in "bull-moosovci" ne naskočijo za hrbtom.

Seveda naj bi vse take "reforme", kakor tudi znana carinska reforma, koristile v splošnem kupčiji in posebnim interesom določenih kupčijskih vrst. Radikalizem na površju ima edini namen večino volilcev obdržati v najbolj neumnem lahkoverstvu.

Demokratična stranka bo morala igrati enako ulogo, ker so drugi že v tej smeri storili svoje korake, kar bo povzročilo še druge posledice. Uvedba tovorne pošte, ki je še v razvojnem stadiju, je le začetni napad na ekspresne družbe, ki mora voditi do podržavljenja ekspresnega in železniškega obrata. Podržavljenju železnic bo sledilo podržavljenje rudnikov, brzojavnega in telefonskega obrata in tovarn za jeklo. Te naredbe bodo povzročile, da se bodo tvrdke, ki se pečajo z razpošiljanjem blaga, hitro razvile in postale zrele za podržavljenje. Tako bo ena reforma povzročila drugo, dokler ne bo ena starih strank prisiljena podržaviti trustovske industrije.

Z enakih vidikov se bodo vršile vse prihodnje predsedniške volitve. Delo demokratične stranke z ozirom na ta vprašanja bo odločilo, ako bo demokratična stranka še vbodoče pri vladnih jaslih, ali če bo katera frakcija republikanske stranke prevzela delo, da ugladi in pripravi pot socializmu.

Jasno je, da bo podržavljenje trustovskih industrij v Združenih državah pospešilo razvoj v socializem, kar se o podržavljenju gotovih monopolov v Evropi ne more trditi. Državna industrija v Evropi je večinoma učvrstila postojanko plemstva napram buržoaziji in delavtsvu. Aristokracija se je utrdila za državno industrijo in jih je spremenila v pomožna sredstva birokracije in militarizma, obenem je pa razvoj razrednih organizacij med državnimi nastavljenci zabranila. V Združenih državah bo nemogoče državnim nastavljencem zabraniti organizacoji v stranki in stroki, v katerih se organizirajo radi svojih interesov. Pomanjkanje aristokracije po rojstvu in politični boji med kupčijskimi politikarji starih strank silijo državne uradnike, da se organizirajo v razredni organizaciji, poduradniki bodo tem številnejši prihrajalti v socialistično stranko, kolikor brutalnejše bodo vladali višji uradniki. Sedaj je prepozno, da bi se v deželi razvila močna nazadnjaška birokracija. Stari politikarji so predolgo odlašali s podržavljenjem industrij. Ker je pa podržavljenje pred durmi, se pa ne more čez noč iz zemlje priklicati nazadnjaške birokracije.

Roosevelt lahko izdaja ukaze proti organizaciji civilnih uradnikov, Wilson lahko civilno službo "reformira" z daljšim delovnikom, drugi nazadnjaški diplomatje si lahko izmislijo enake neumnosti, vseeno bo pa vsak poskus starih politikarjev, s katerim se hoče zabraniti organizacijo in razredno vzgojo, koristil le socialistični stranki.

Mogoče je, da bodo stari politikarji, ki vidijo dalj, kakor se ga njih nos, s pomočjo obstoječih strokovnih organizacij vstopili za podržavljenje industrij. Mešetarstvo starih strank v strokovnih organizacijah se je že davnej pretvorilo v sistem. Ako bo zahteva po podržavljenju postala silna, potem se bodo politikarji starih strank za moč v velikih strokovnih organizacijah borili. V teh strokovnih organizacijah pa ima socialistična stranka zelo sposobne zaupnike. Podržavljanje industrij bo ravnotako malo škodilo socialistični stranki kakor organizacija "bull-moosovcev." Ko bo podržavljenje v tiru, se bo kmalu zvišala moč državnih nastavljencev, naobratno pa znižala politikarjev starih strank. Ta moč, s katero bodo lahko potom splošnega štrajka ustavili državno industrijo ali pomnožili svojo silo potom štrajku na volišču, bo postala tako silna, da se stari politikarji ne bodo upali uvesti militarističnega tiranstva. Tako se bo zrušila moč ameriških kupčijskih političarjev, ki jo imajo evropski aristokratični politikarji, s katero se lahko uniči vspeh stavke potom mobilizacije in vojnimi sodišči. Dickov zakon in industrije se drobe. Tu se ne more razglasiti vojnega soda, ne da bi bila zato civilna gosposka. (West Virginija. Opomba uredništva.) Le malo starih politikarjev bi se drznilo vprizoriti kaj takega. Nihče bi ne poskusil kaj takega več kakor enkrat. Tak poskus bi bil najboljše agitatorično sredstvo za socialistično stranko.

Delavski razred v Združenih državah se lahko veseli, ako stare stranke podržavijo industrijo. Nastavljenci imajo iniciativo, referendum in odpoklicno pravo, s karimi lahko preprečijo, da ne morejo v nobeni državni industriji imeti prvo besedo birokratični in militaristični trinogi.

Kolikor dalj stari politikarji odlašajo s podržavljenjem industrij, toliko težje jim bo zvezni urad zlorabljati za trinoške namene. Ako se stare stranke boje podržavljenja, tedaj bo socialistična stranka zvršila odločilen začetek, ako bodo pa stare stranke storile prvi korak, bo pa socialistična stranka storila zadnjega. Mogoče bodo nekaj časa vladali stari politikarji nad državnimi delavci. Kolikor krutejše bo to gospodstvo, toliko preje bo napočil dan, ko bodo nastavljenci zmagali nad politikarji. (Mogoče je tudi, da bodo državni delavci zadovoljni z milo vlado gospodujočih in bodo potem dolgo časa tvorili jez proti prodirajočemu socializmu. Opomba uredništva.)

— **V Olneyju, Ill.**, je eksplodiral velik nabiralnik za razbeljeno tekoče steklo. Dva delavca sta pri nezgodi izgubila življenje.

Vzrok panike.

Različna mneja se čujejo v javnosti, odkod prihajajo periodični vzroki za takozvane panike. Carinska vprašanja, zmedenost v strankah glede visoke in nizke carine dokazuje, da imajo že svojih zadnjih sestdeset let, različne nazore o tem vprašanju. Razpravljale so o tem javno in metale ljudstvu pesek v oči tako dolgo, da danes že vsak navaden delavec sprevidi, da to ni druzega kakor lov na slepe miši političnih zastopnikov buržoazne družbe. Vedno ponavljajoče govoričenje o carinah v raznih kapitalističnih listih, je privedlo ljudstvo do tega, da se sploh nobeden delavec ne zanima za te carinske igračiče, temveč morajo delavci misliti na važnejša gospodarska vprašanja. Politikarji se motijo, ako upajo, da postanejo s carinskimi vprašanji bolj znani v svoji stranki kot učenjaki pri reševanju gospodarskih vprašanj. Ljudstvo v Združenih državah je danes toliko podkovano v vprašanjih gospodarstva, da ve, da prihajajo panike, ako imamo visoko ali nizko carino.

Imamo strokovnjake, ki se vedno bavijo z obstoječo denarno veljavo in na podlagi nje izdelujejo svoje argumente. Njih nasprotniki spodbijajo te argumente, sklicevaje se, da more panike odpraviti le dobro uravnana denarna valuta. Vzlictemu prihajajo slabi časi ali panike in doba med panikami postaja vedno krajša. Panike smo imeli v tej deželi: leta 1837, 1857, 1873, 1884, 1892, 1903 in 1907. Panike vstvarja, ker se bogastvo množi v rokah majhne manjšine, ogromna ljudska večina se pa čimdalje bolj pogreza v siromaštvo.

Pregledati moramo časovne pojave, da spoznamo, kje so vzroki za panike, da carinske teorije in reforme denarne valute ne vplivajo toliko na prihod in odhod panik, kakor se jim pripisuje. O tem se prepričamo, ako pregledamo uradna poročila uradnikov v številnem uradu Unije. Poročila morajo biti vsekakor pravilna, ker so jih sestavili uradni vslužbenci in se ne more trditi, da so jih sestavili mogoče uradniki delavskih strokovnih organizacij. Poročilo številnega urada nam podaje jasno sliko, da nastajajo panike, ker produkti niso pravično razdeljeni, dasiravno ta poročila prinašajo le skupne vsote. Kdor pa hoče še jasnejšo sliko, se mora zaglobiti podrobno v tablice, da spozna, kaj sploh govore.

Produkcija se vedno množi. Natančen izkaz potrdi, da je v povprečno vsak moški, ženska ali otrok, ki je delal leta 1850 v industriji, produciral v Zdr. državah v letu blaga, ki je imelo vrednost $1,064. Petdeset let kasneje v letu 1900 je narastla produkcija za 127 odstotkov, ali vsaka vposlena oseba je pridelala za $2,420 blaga. Do leta 1906 se je produkcija z ozirom na posamezno osebo pomnožila na $2,705, ali za 154 odstotkov v 55. letih. Leta 1910 je delavec že izdelal blaga za $3,125 v enem letu. Produkcija se je pomnožila za 193 odstotkov v 60. letih.

Mezda se je množila takole: Povprečno je industrijski delavec zaslužil v letu 1850 $247 na leto. Petdeset let kasneje je dobil na leto $426. Mezda se je pomnožila za 72 odstotkov. V letu 1905 je delavčeva mezda narastla na $477, ali za 93 odstotkov v 55. letih. Leta 1910 je pa delavec povprečno prejel $518 mezde na leto. Tekom 60. let — od leta 1850 do 1910 — se je mezda pomnožila le za 109 odstotkov.

Kje naj iščemo glavne vzroke za krize? Iz naslednjih podatkov, kakeršnih še ni priobčil noben buržoazni list in tudi ni imel nobeden buržoazni politikar toliko poguma, da bi jih priobčil, se seznanimo s pravimi vzroki, ki so povzročitelji kriz:

Vletu 1850 so delavci prejeli v obliki mezde 23.21 centov od vsakega dolarja, ki je reprezentiral vrednost izdelanega blaga. Leta 1900 in 1905 se je pa mezda v razmerju znižala. Delavec je prejel le še 17.6 centov od vsakega dolarja. Iz uradnega izkaza iz leta 1910 pa spoznamo, da je šla mezda zopet nizdol na 16.5 centov. Delavec je prejel 16.5 mezde od vsakega dolarja, ki je označil vrednost njegovega dela. Izdelal je blaga, ki je en dolar vredno, prejel je pa 16.5 centov od tega dolarja, s katerimi naj kupi sredstva za življenje. Kako naj delavec kupi s 16.5 za en dolar blaga? Tu so torej vzroki za krize, katerih nas ne morejo rešiti carinske in denarne reforme.

Izkazi številnega urada so vsakemu na razpolago in ta izkaz je poznan pod številko 4 in 5 kot buletin za tovarniške industrije za leto 1910. Kdor ne verjame, da so podatki resnični, si lahko naroči buletin in se na lastne oči iz uradnega izkaza prepriča, da je tako. Komur pa še to ne zadostuje, naj si pa oskrbi še podrobno poročilo o najemščini, poljedelstvu in poročilo o vsaki posamezni stroki v tovarniški industriji in poljedelstvu.

Nemogoče je, da bi končal članek, ne da bi se dotaknil strokovnik delavskih organizacij, ker bi bile mezde še mnogo nižje, kot jih izkazuje številni urad, ako bi ne imeli strokovnih organizacij. Strokovno organizirani delavci spoznavamo, da se je naša produktivna sila pomnožila, da je za 50. do 150. večja, kakor nam se vrača v podobi mezde. Mi vemo, da je velikanska razlika med mezdo strokovno organiziranega in neorganiziranega delavstva, da bi bil boj za obstanek še mnogo težavnejši, ako bi ne bili organizirani. To zlato resnico naj si zapomnijo tudi tisti tovariši, ki danes še niso organizirini. Delavstvo ne more pričakovati rešitve od carinskih in denarnih reform, reši in osvobodi se lahko s pomočjo svojih razrednih organizacij, in le organizacije mu olajšavajo boj za obstanek in pripravljajo pot v novo družbo, ki ne bo poznala kriz.

Visoka carina pomeni nizko mezdo. Ako pregledamo izkaze in se prepričamo o delavskih mezdah in o carini za razne industrije, smo na jasnem, da čim višja je carina toliko nižja je delavska mezda. Tako je v jeklarski, železarski, tekstilni, kemični vrvarski industriji, v industriji poljedelskih strojev itd.

Trustovski magnati in njih priganjači nikdar ne povišajo plače iz svoje proste volje, ker je cena za blago poskočila na trgu, ali ker se izdelek z visoko carino varuje tuje konkurence. Od visokih cen na trgu in visoke carine imajo dobiček le kapitalisti, nikdar pa delavci.

Kjer so delavci strokovno organizirani, n. pr. kot v stavbinski stroki, na železnicah itd., imajo za 50 do 200 odstotkov višjo plačo kakor delavci, katerim se hoče pomagati s carinskimi in denarnimi reformami.

Delavci naj se pred vsem dobro organizirajo in zaleglo jim bo več, kakor vse carinske in denarne reforme. Reforme pomagajo le za trenotek, organizacija je pa trdnjava, ob kateri si skrhajo tudi najbolj vročekrvni trustovci svoje ostre zobe, in ki brani najodločnejše koristi delavcev.

Živo srebro*).

Maks Winter.

Obisk v Idriji.

Ako pravimo o človeku, da je kakor živo srebro, tedaj hočemo označiti s tem njegovo posebno živahnost, njegovo neobsežnost, njegovo nestalnost in nemirnost, ki je dostikrat brez namena. Naši predniki so označili to bolj robato. Govorili so o ljudeh, "ki imajo živo srebro v zadnjici." Primera se opira na izkustva znamosti, ki je označevala dolgo časa samoradno živo srebro z latinskim imenom "argentum vivum", živo srebro, in je s tem poudarjala najizrazitejšo razliko te kovine od drugih kovin. Druge kovine so trde in postanejo tekoče le pod vplivom visoke toplote, živo srebro pa — in to vedo ljudje šele približno stoinpetdeset let — se strdi le ob visokem mrazu. Šele pri 39,4 stopinjah pod ničlo postane trdo in še pri 13 stopinjah pod ničlo izpuhteva. Kot brezbarvna para se pomeša z zrakom. Kako šele pri višji zračni toplini, kakršno smo vajeni! Para živega srebra je pa strupena. Še eno lastnost ima živo srebro, ki je izredno značilna: Pronikne skozi vsa telesa. Učeni seviljski škof Izidor, ki je izdal delo o vsem znanstvu svoje dobe, je že svetoval okolo leta 600, da naj se spravlja živo srebro le v steklenih posodah, ker vse druge snovi prepoji. Krepkejše je označil to lastnost star rudar: "Živo srebro je mrcina. Gre skozi železo in steklo in nikdar je ne more človek popolnoma vzeti iz snovi, v kateri tiči."

Če poznamo ti dve lastnosti živega srebra, tedaj si tudi že lehko predstavljamo, kako da se brani živo srebro, kadar je hoče človek oprostiti iz groba, v katerem je spalo miljone in miljone let. Strupene parne puščice strelja, v človeka in vso umsko silo človeka je izzvalo, preden je znal zajemati živo srebro, da se mu ni več izmuzalo, preden se je naučil izkoriščati dragoceni zaklad.

Ali potrebuje človek živo srebro?

Kdor se ni prav posebno pečal z uporabljivostjo živega srebra, ta komaj sluti njegovo najraznovrstnejšo uporabo: v rokah zdravnika, v mnogih obrtih, pri taljenju dragih kovin in kot glavna sestavina barvila, ki je s plamenečimi rdečimi zastavami nastopilo zmagoslavni pohod po vsem svetu, cinobra. Če nas kdo nepričakovano vpraša po uporabi živega srebra, tedaj si najbrže ne domislimo drugega, kakor da v toplomeru služi za mero topline, k večjemu bomo še vedeli, da je pravljični zdravnik v nemški študentovski pesmi, "ki je sivo mažo nam iznašel", uporabljal živo srebro in s tem sredstvom zdravil sifilido, to grozno nadlogo človeštva, in sicer tako, da je prav fino vmešaval živo srebro tolščo. Potem pa je konec našega znanja. Da je v "zlatem" okvirju živo srebro, v pozlačeni čaši, v pečatnem vosku (kot barvilo), v rdeči tiskarski barvi, ki jo ob slavnostnih prilikah tako rado uporablja socialno demokratično časopisje, v vsaki sliki; da jo rabi klobučar, ki mora imeti pri predelavanju klobučine s solitrno kislino prepojen živosrebni oksid, delavec z bronom, delavec, ki dela s kožuhovino in delavec, ki dela vžigalice, to vedo le strokovnjaki in krasotica ,ki se ogleduje v zrcalu, ne ve nič o tem — ali pa prav redkokdaj — da je delavca, ki je zgladil stekleno ploščo z živim srebrom in kositrom ,ogrožala prav močna para živega srebra in da ne bo rešitev le zanjo, kadar bodo srebrna ogledala izpodrivala sedanja, ker zrcalijo srebrna ogledala rožnate barve, ne pa tako motnih kakor steklena, s kositrnim amalganom prevlečena, temveč tudi za delavce, ki mu ne bo pretila nič več bolezen od živega srebra. Prav tako malo sluti bolnik ,kateremu zmeri zdravnik s toplomerom telesno toploto, da je ta tako važni pripomoček zdravnikov v službi bolnikovi napravil delavec z največjo nevarnostjo za svoje zdravlje. To velja seveda tudi za vse ostale izdelovatelje prirodoznanskih pripomočkov, pri katerih se uporablja živo srebro. Predvsem pa velja za one, ki to kovino kopljejo v globoki gori in jo predelavajo v talilnici. Samorodno živo srebro se nahaja v gori v srebrnem skriljevcu in dostikrat dela delavec le nekaj šihtov na takem mestu, pa dobi bolezen. Še večja je pa nevarnost pri taljenju, čeprav govore zadnji statistični podatki proti temu. V pari in prahu, ki se razvijajo pri taljenju, preži strup; stopivši v človeško telo povzroči strahotno bolezen.

Merkurialna bolezen.

Merkurialna bolezen je bila prvi pozdrav, ki ga je tekoča kovina prinesla človeku. Strašen pozdrav! Če je zastrupljenje hitro in močno, tedaj nastopi smrt tekom nekaj ur. Ob neznanskih bolečinah v želodcu in črevih, v ustih in čeljustih, v zobeh, v požiralniku, ob silnem bljuvanju in odtekanju krvi skozi črева vidoma pešajo sile zastrupljenca in strup je zmagovalec. Te strašne posledice povzroča seveda le živosrebrni klorid ali sublimat, ki se uporablja zaradi svojih antiseptičnih lastnosti in kot desinfekcijsko sredstvo v medicini in kirurgiji, prav močno, seveda le če se uporablja v pravih, od strokovnjakov določenih množinah. Milejša oblika merkurialne bolezni (živo srebro se imenuje latinsko mercurius) je kronična, trajna, od časa do časa nastopajoča. Zajé se v ustno sluznico in v meso okolo zobovja, zobje se prično majati, človek ne more uživati trde hrane, vsa prehranitev je motena, teka ni, spanja ni, človek je hitro razburjen, srce bije močno, glavobol ne pojenja in končno se prično tresti mišice. Merkurialna bolezen pogostoma obiskuje živosrebrne rudnike in talilnice in delavnice, kjer delajo z živim srebrom, nikdar ni zadostna obramba zoper njo. Pravzaprav bi morali gojiti v vsaki talilnici živega srebra in v vsakem obratu, kjer se razvija para živega srebra ali prah, ki ga delavci vdihavajo, žive rastline. Te so najobčutnejše merilo za količino strupa, ki se nahaja v zraku. Ako usahnejo, tedaj niso delovni prostori dovelj prezračeni in dostop zraka je nezadosten, zrak je napolnjen z nevidnimi strupenimi puščicami, ki se zajedajo v človeško telo. Poleg zračenja ovirajo razširjenje bolezni največja snaga delavcev, kratek delovni čas, mnogo gibanja na svežem zraku, dobra hrana, ali izključeno mora biti zavživanje jedil v obratu, po odhodu iz delavnice pa je potrebna menjava obleke. Tako mora oni, ki skuša razložiti razmere v živosrebrnih rudnikih, paziti na mnogo stvari, ki so poleg vsakdanjih skrbi rudarja. Poleg delovnih razmer v rovih, poleg mezdnih in življenskih razmer, poleg socialnih naprav mora predvsem poznati odredbe v prid zdravstvu, preden izreče sodbo in njegova previdnost mora biti podvojena, če naj bo ta sodba ugodna.

Idrija, rdeče mesto.

Ker smo se že precej seznanili z živim srebrom in ker tudi vemo, kako previdno da se moramo bližati vodnemu srebru, kakor je imenoval prvotno živo srebro grški zdravnik Dioscorides, ki je, raziskujoč, potoval z armado Rimljanov v prvem stoletju po Kr. r. po deželah. S tem imenom je hotel povedati, da je živo srebro tekoče, ne pa, da se nahaja v vodi, kakor so ga bili najprej našli v Idriji. Na najhnem griču sredi mesta stoji kapela. Na tem mestu so pred več kakor štiristo leti odkrili idrijske zaklade živega srebra. Tam je stanoval sodar, ki je postavil neki večer razsušen škaf pod studenec, da bi se napel. Ko je zjutraj šel po škaf, tedaj je bliščalo na dnu škafa čisto srebro v okroglih kepicah, ki pa so se mu spolznile iz rok, ko jih te hotel prijeti. Vzel je zaklad in odšel v Škofjo. Loko h brižinskemu škofu; ali škofov vojščak — tako pripoveduje pravljica — je izvabil sodarju skrivnost in začel na lastno pest iskati zaklad in ga prodajati. Že leta 1500 je bil izčrpan zaklad, ki je ležal skoraj vrhu zemlje in sedaj so zasekali prvi rov v goro. Antonov rov, kateri še dandanašnji vodi v podzemeljsko mesto, v katerem so žal le mestoma močnejše žile temnordeče cinobrove jeklene rude, v katerem je v tenkih žilah in žilicah vsepovsodi raztresena dragocena ruda in tudi kovina. Več kakor en milijon centov kamna in rude spravijo rudarji na dan iz jame, v katero vodijo štirje rovi do 333 metrov globoko in na vse strani so prerili goro v trinajstih črtah, druga vrh druge, in od glavnih črt so izkopali ceste, zdolbene s svedri, krampi in kladivi. Iščoč rdečkasto rudo so postali sami "rdeči", ljudje, ki spoznavajo, in z njimi, po njih je postalo tudi mesto rdeče, ki mu sveti beli dan, mesto vrh zemlje, Idrija, za Ljubljano največje mesto na Kranjskem. Od poletja leta 1911 ima Idrija socialno demokratično upravo in še mladi, delavni župan Ivan Štraus je mož na svojem mestu. Vsled bolezni je nesposoben za delo v jami, kjer je garal petnajst let in je že 7 let z letnimi 200 K "provizioniran" in tako je dobil čas, da lajša trpljenje svojih bratov. V strokovni in politični kakor tudi v gospodarski organizaciji je stopal najprej, dokler mu ni zaupanje njegovih bratov in idrijskih meščanov izročilo najvišjega častnega mesta. Prvi socijalno demokratični mestni poglavar na Avstrijskem in za enkrat tudi še edini! Pač so socialni demokratje priborili le tretji razred, ali ta zmaga je bila tako silna, da je bila moralična teža občinarjev na njihovi strani, čeprav so podlegli v drugem razredu z dvema glasovoma manjšine klerikalnemu nasprotniku.

(Dalje prihodnjič).

*) Maks Winter je socialistični poslanec in znan žurnalist. "Živo srebro" je izhajalo kot podlistek v "Zarji".

Slovenska Narodna **Podporna Jednota**

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILL.

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik: Jakob Miklaučič, Lock Box 3, Willock, Pa.
I. Podpredsednik: Martin Štefančič, R. R. 2, Pittsburg, Kans.
II. Podpredsednik: Louis Skubic, 2727 S. 42nd Crt, Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale, ave., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 4635.
Blagajnik: Martin Potokar, 1625 S. Centre ave., Chicago, Ill.
Zapisnikar: Jožef Kuhelj, 9476 Ewing ave., So. Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Anton J. Terbovec, Box 25, Denver, Colo.
Dragotin Pogorelec, 508 Moffat St., Pueblo, Colo.
Thomas Golob, Cor. 8th & Wright St., La Salle, Ill.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, P. O. New Duluth, Minn.
Martin Železnikar, Box 276, Barberton, O.
John Šarc, Box 131, Evergreen, Alta., Canada.

UREDNIK "GLASILA":

Jože Zavertnik, 2821 So. 40th ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

M. A. Weisskopf, M. D. 1801 So. Ashland ave., Chicago, Ill.

Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja,, na predsednika nadzornega odseka A. J. Terbovcu.

Zadeve prepirljive vsebine predsedniku porotnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik z "Glasilom", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa Glasilu 2821 40th Ave., Chicago, Ill.

Marco Visconti.

Zgodovinski roman. Italijanski napisal Tommaso Grossi.

Ko so vitezi izginili, je ta sladka navada — delati se zaljubljenega — prešla, vsaj v naših krajih, na pesnike. In takó se je pojavil tisti roj neslanih, sitnih, vjokanih Petrarkijevcev, ki so toliko let preplavljali celo Italijo s pesmicami o očéh, o ustih, o nogi, o roki, o laséh in kdo ve že, o čem še, kar so opazili pri mnogih in mnogih neusmiljenih deklicah, ki so bile vse jedna krasnejša nego druga. Sreča še, da so pesniki mehkejega kova nego so bili vitezi, in da so nevarni k večjemu le ušesom svojega bližnjega; sicer bi se bilo našim pradedom slabo godilo.

Toda vrnimo se k svoji povesti. Ko so vsi vitezi, zbrani v jedni sami vrsti, pozdravili namestnika pred njegovim odrom, so se zopet ločili v dve četi, in jedna se je napotila na levo, druga na desno. Takó so šli narazen do dveh nasprotnih koncev. Tam so se obrnili in so si šli zopet naproti, in kadar so se vdrugič srečali na sredi bojišča, so se pozdravili. Zdelo se je, kakor da bi čili konji že komaj čakali boja; vitezi pa so jezdili tesno drug pri drugem z dvignjeno krinko nad obrazom ter držeči sulice po koncu; le poveljnik čete je jezdil pred drugimi. Šlemi, oklepi in ščiti, zlati in srebrni okraski so se lesketali v solnčnih žarkih, kajti solnce je bilo že visoko na nebu. Vrhne obleke in odeje konj so valovito plapolale pri ježi, a peresa, šopi in sulične zastavice so frfotale v zraku.

Kakor hitro je orožar, naš znanec, videl dospeti namestnika, je ukazal nekemu pomagaču, naj čuva blago v prodajalnici, ter je pohitel na levo stran ograje. Tam blizu belih šotorov ga je čakala žena.

Kakih šest njegovih delavcev mu je bilo ondi obvarovalo prostor, in koj ko so zagledali med množico njegovo čepico s peresom, kakeršno so nosili mojstri, izdelovalci oklepov, so mu s komolci napravili pot med gnječo. Takó se je mogel on zložno nasloniti na plot zraven svoje žene.

"Glej, ali mu ne stoji, kakor da bi bil vlit nanj!" je dejál Birago nekemu svojemu mladeniču, kazaje Ottorinov oklep, ko je mladi vitez ravno jezdil mimo njih.

Mladenič je hotel nekaj odgovoriti, a ni utegnil, ker orožarjeva žena, prijemši moža za roko, ga je vprašala: "Povejte mi, Jakop, je-li tisti vitez tam, tretji v vrsti, slep na jedno okó, ker ga semkaj se bojevat?"

"On dobro vidi z obema očesoma kakor jaz in ti", je odgovoril orožar. "Poznam ga, Bronzin Caimo je, od tistih Caimov, ki so nekdaj bivali pri sv. Ambrožu, a sedaj imajo svojo hišo pri novem Brolettu. Tudi ti lehko povem zgodovino tistega obvezanega očesa. On je nekdaj lazil za neko gospodičino iz družine Lampugnanov. Toda ona ga ni marala, ker je malce slaboumen, in da bi ga odpravila, mu je velela reči, da ona ne more trpeti takega tepca, katerega ne pozna nobeden zunaj našega mesta. To mu je pač že sporočila nekoliko vljudnejše nego sem baš jaz povedal, a na vse zadnje pomen je bil isti. In kaj je storil siromak? Neki večer, ko se je gospodičina šetala v svojem vrtu, se je vrgel na kolena, in prijemši njeno roko, si je storil zatisniti jedno oko, in na to je prisegel in se zaobljubil, da ne odpre nikoli več tistega očesa, dokler ne vrže treh vitezov s sedla, in tudi, da se jej ne prikaže več nego z obema očesoma, odprtima, to je šele potem, ko spolni svojo zaobljubo."

"Oh, kaka zaobljuba!" je zaklicala začudena Biragova žena: "in veljá?"

"Seveda veljá. In glej, vsled tega si je sedaj tudi on pridobil nekaj slovesa; kajti od tistega časa hodi povsod iskat boje. Bil je vržen s konja, ne vem že kolikokrat; jedenkrat si je spahnil ramo, drugikrat zlomil roko, tretjikrat pa rebro. A vendar ni nikoli ugnan, vedno se zopet vrača v boj, in tolče in bije. In v treh letih, ali — koliko more že biti — v treh in pol se je tudi njemu posrečilo, da je že dva viteza vrgel s sedla. Takó je sedaj tudi tu, kajti kjer imajo opraviti z orožjem, mora povsod tudi on biti zraven; in če mu bo sreča toliko mila, da prevrže še tretjega, potem si odveže okó in stopi pred gospodičino, kateri bo potem moral biti po godu."

Sedaj je šla mimo naših zakonskih rudeča četa. Njen poveljnik Sacramoro je kazal izpod šlema obličje, vše ožgano od solnca, in dve jako ostri očesi. Na levi strani je imel čez obé ustnici brazgotino, ki mu je segala do roba brade. Bil je tršaste postave, širokih prs in pleč, jahal je lepega macedonskega vranca, ter vedel se takó hladnokrvno, kakor kdor je vajen mnogo hujšim opasnostim.

"Glej ga!" je dejál Birago, kazaje ga ženi, "on je jeden izmed najboljših vojščakov naše dežele; bojeval se je že na Nemškem, na Francoskem in v Palestini."

"Meni ugaja bolj beli poveljnik", je odgovorila žena. "Tudi on je videti močán, pa ima vsekakor prijetniši obraz."

"Res je hraber mladenič tudi on", je zopet poprijel mož; "tudi on se po služuje pri meni. A povem ti, da bo imel opraviti s tem Sacramorom."

"Zakaj pa tista dva tam", je zopet vprašala žena in kazala v belo četo, ki je bila ravno dokončala ježo naokolo ter se uvrstila pred svojima šotoroma, "imata ščit jedne samo boje, in nobenega znamenja na njem?"

"To pomeni, da tista dva viteza sta novinca. Dokler ne steče leto, odkar sta dosegla to čast, ali pa dokler se ne skažeta s kakim hrabrim činom, morata imeti takšen ščit, jedne same boje in brez grba. Pa tiho sedaj, ker začnejo . ."

In res je tromba zatrobila, in vitezi, uvrščeni na dveh koncih ograjenega prostora, so vsi zajedno potegnili železne krinke na obraz. Zopet je zatrobilo, in namerili so sulice. Ko je pa zatrobilo tretjikrat, ste se jedna četa z vsklikom: "Sveti Ambrož in Ottorino", druga pa: "Sveti Jurij in Sacramoro" zakadili v dir jedna proti drugi, in srečali sta se na sredi bojišča s takó silo, kakor kadar pridrví vihar. V tem hipu so se lomile sulice, vitezi so padali s sedla, konji s prsi, zadetimi ob prsi in s prekrižanimi sprednimi nogami, so se grizli, drugi so pa bežali, dirjaje po bojišču s praznim sedlom in z vajeti, nizdol visečimi. Slišali so se veseli in besneči vskliki, osrčevalni klici in povelja. Vladala je grozna zmešnjava, katero je še večal oblak prahú, takó da si ni moglo lehko razločevati podrobnosti. Kmalu na to je bilo videti strežnike, ki so lovili ubegle konje, oprode, ki so pomagali svojim gospodom zopet na sedlo, reditelje boja, ki so spravljali z bojišča tiste, kateri so bili vsled kakega hudega udarca nesposobni za nadaljno bojevanje. A okolo ograje je odmeval vik, odobravanje in popraševanje, na katero stran da se nagiba zmaga.

Po končanem prvem spopadu so vitezi pometali proč sulice in zgrabili meče. Ti so bili res topi, a zató pa takó močni in težki, da če je vitez, ki je bil vajen to orožje sukati že z mladih nog, ž njim dobro zadel po šlemu, je razbil glavo, ki je bila pod njim, ali jo je vsaj takó stresel, da je njen lastnik dolgo časa ni mogel po koncu nositi. Med tem so klicarji, bojni mojstri in pobočniki vedno opazovali, ali se bojuje pošteno in ali spolnjuje vsak svojo dolžnost, ter so opominjali neprenehoma: "Vitezi! spomnite se, čegavi sinovi ste, in skažite se!"

Bojevanje je trajalo že čez jedno uro, in sreča je bila ves čas nestanovitna. Toda nazadnje je kazalo, da bodo beli premagani: iz njihove čete so bili že štirje jako poškodovani, odnešeni v šotore; a ostali, gnani od nasprotnikov, so se jeli umikati. Že je sodil namestnik, da je njih stvar izgubljena, in da bi zabranil nadaljnje prelivanje krví, je že hotel dati znamenje, naj nehajo. Tedaj se je Ottorino spomnil na Bice in na njene besede, katere mu je bil sporočil njegov oproda. Zarudel je od jeze in sramote, vrgel ščit čez ramo, zgrabil obupno z obema rokama meč ter s krikom: "Čuvaj se, Sacramoro" se je zakadil proti rudečemu poveljniku, kateri je bil izvršil tisti dan čudeže hrabrosti.

Sacramoro si je takoj pokril glavo s širokim ščitom in zajedno je z mečem sunil Ottorina v prsi; a ni mogel prebosti oklepa. Ta, videvši nasprotnika zavarovanega takó, da bi bil udarec po njegovi glavi brezvspešen, ni spustil meča naravnost doli nanj, ampak ga je zasukal v zraku in zagnal besno od strani, da je prišel pod ščitom do Sacramorove glave. In zadél ga je na desno stran šlema s takó silo, da ga je podrl s konja na nasprotno stran: Sacramoro je imel zdrobljeno čeljust, in odnesli so ga v rudeči šotor skoro mrtvega.

Tedaj je Ottorino zaklical: "Sveti Ambrož! sveti Ambrož!" Njegovi vitezi so se zopet osrčili; prejšnji zmagovalci so bili zbegani in so jeli umikati. Ottorino je strašno mahal rjoveč kot lev; a tudi njegovi tovariši so se še jedenkrat z vso silo uprli ter mu hrabro pomagali. Kot bi trenil se je bojna sreča zasukala. Bila sta vržena s konja še dva druga na rudeči strani. In pa še tisti, ki so ostali v sedlu, kaj so hoteli sedaj, ko so bili brez poveljnika, kateri bi jih imel voditi? Res so se raztrešeni še nekaj časa borili tu pa tam; vendar, ker so jih nasprotniki vedno zasledovali in bili, so kmalu sami uvideli, da se ne morejo več braniti. Tedaj je namestnik mignil z roko, troblja je zatrobila, in boj je prenehal.

Med tem ko je množica vpila, odobravala, metala kvišku robce in čepice, da bi s tem skazala radost in čast zmagalcem, je bilo videti na bojišču kakih osem mož, klicarjev, bojnih mojstrov in pobočnikov, ki so se zakadili v dir proti nekemu vitezu iz rudeče stranke, in so ga obdelovali s suličnimi toporišči, dokler ga niso zapodili iz ograjenega prostora. To je bila kazen, prisojena po zakonu o bojnih igrah tistemu, ki bi ne nehal bojevati se brž ko zasliši znamenje, določeno za to.

Bojevniki, ki so se mogli še držati na konju ali na lastnih nogah, so prišli pred oder sodnikov. Tam jih je neki klicar posamezno klical po imenu, in kakor so pričali o vsakem uradniki pri bojnih igrah, je bilo razsojeno, da so se vsi hrabro držali kot vrli in pošteni vitezi. Le dva sta bila obdolžena: jeden beli, kateremu se je očitalo, da je s sulico ranil nasprotnika v stegno, kar ni bilo šteto kot dober udarec, ker borilec ni zadel med štiri ude; drugi je bil pa nekdo izmed rudečih bojevnikov, katerega so zatožili, da je zajel konja. Toda gledé prvega se je izjavil isti nasprotnik, ki je bil ranjen, da je sulica najprej zadela v ščit in le od tam zdrsnila nizdol in se zasadila v stegno, kar se je očividno zgodilo proti nameri borilca. Drugega pa je opravičil neki bojni pobočnik, ki je pričal, da je zadeti konj vzdihnil glavo tisti hip, ko je vitez udarjal z mečem.

Nazadnje so klicarji imenovali še tiste, ki so bili v šotorih. Teh je bilo deset, sedem ranjenih in trije mrtvi. Razsojeno je bilo, da so se tudi oni dobro in hrabro bojevali.

Jeden izmed ranjenih, katerega je zadela posebna nesreča, dasi ni bil med najhujše poškodovanimi, je bil naš Bronzin Caimo, junak z obvezanim očesom. Temu se je pripetilo pri prvem spopadu, da mu je prišla suličina ost skozi luknjo, katero ima železna krinka pri očeh, koder borilec gleda, in mu je (glejte, ali ni sam vrag tu svojega roga vtaknil!) razlila tisto oko, ki ga je imel odkrito, in s katerim jedinim je gledal. — Lehko noč! vitez je ostal v temi in se je prevrgel s konja. Odpeljali so ga v šotor. On je ostal zvest svoji zaobljubi ter se ni hotel odvezati, in tudi ni pustil, da bi mu drugi odvezali okó, katero je imel še zdravo. Stvar je bila naznanjena bojnim razsodnikom, kateri niso vedeli, kaj bi imeli določiti. Kasneje se je o tem mnogo govorilo in razpravljalo; živahno so se pričkali vitezi, gospe in gospodične, ki so imenovali to "neki lepi slučaj", kakor slišimo, da reče odvetnik: "lepa pravda ta", ali pa zdravnik: "lepa bolezen ta." Za obojno mnenje so se dobili zagovorniki, sklicujoči se na rimske postave in na Mojzesove knjige ,na pisatelje latinske in provencalske, na preroke in romanopisce, na modroslovce in pesnike, zatekajoče se k primeram iz zgodb sedmerih Amonovih sinov, Amadizija iz Gaule, Girona dvorljivega in vseh najimenitnejših vitezov francoskih in angležkih. Preporno vprašanje se je razpravljajo pri znamenitejših ljubavnih sodiščih raznih evropskih mest, katerih razsodbe pa niso soglašale. In takó je prizivnim potom prišlo pred polnoštevilno zbrani ljubavni dvor v Provenci. Ta je po natančni preiskavi, po dolgi učeni razpravi, potem ko je zaslišal najglasovitejše učenjake, slovesno razsodil v prilog Caimovemu očesu, to je, da ga sme odkriti. Vestni ljubimec, ki je bil ostal do tedaj vedno slep, si je konečno odvezal okó in je takó po preteku kakih treh let zopet zagledal beli dan. Poslužujoč se zdravega očesa, se je tedaj z vso dušo zopet udal prejšnjemu življenju, da bi spolnil svojo zaobljubo, in vrgel še jedenkrat še tretjega viteza s konja. — To je pač bila vztrajnost dobrih starih časov! — Kakor je Bog hotel je prevrgel še tretjega viteza. Kdo bi mogel dopovedati, káko je bilo njegovo veselje! . . . Pa kaj bi rekli, kaj si je umislila tista trdosrčna njegova ljubica, kateri menda niso morali kaj posebno ugajati moški, slepi na jedno okó? — Iztaknila je pa drugo zvijačo, češ, zaobljuba se je glasila, da ne stopi več pred njo drugače, nego z obema očesoma, odprtima — ker pa je imel sedaj jedno samo okó, naj bi dobro pazil, da se nikoli več ne prikaže pred njo.

(Dalje prihodnjič.)

ROJAKOM, ki žele naročiti slovenske plošče za grafofon, naznanjamo, da smo jih ravnokar dobili več tisoč iz Evrope.

Cenik pošljemo zastonj in poštnine prosto.

A. J. TERBOVEC & CO.

P. O. Box No. 25 Denver, Colo.

Prekinjeno delo.

Naše vsakdanje življenje bi moralo biti tako urejeno, da bi ostali čvrsti in da bi mogli v polni meri uporabiti svoj čas in svoje zmožnosti. To bi učinokovalo na nas, da bi bili zdravi in močni. Noben naših organov ne sme prekiniti svojega dela v škodo celega telesa.

Pa tudi največja skrb včasih ne more preprečiti, da se delovanje kakega organa zmanjša ali da se sploh ne prekine. Dogaja se, da noče želodec sprejemati hrane ali vsaj toliko ne, kot jo potrebuje telo. Včasih prenehajo jetra ali kak drugi organ z delovanjem in posledica je, da človek postane zaprt. V takih slučajih, **ko so oboleli prebavni organi, je najboljše sredstvo**

To vino Vam očisti celi sistem, brez bolečin in drugih neprilik. Ojači Vam tudi prebavne organe in s tem celo telo.

USTVARI DOBER TEK,
POSPEŠI IZLOČITVE IN
OLAJŠA ZAPRTNICO,
NOTRANJE BOLESTI IN KRČE,
GLAVOBOL, ZLATENICO,
KOLCANJE IN BLJUVANJE.

Vspešno je pri vseh takih boleznih, pri kojih trpi želodec in pri kojih opazimo zmanjšanje teka, zaprtnico in slabost. Priporočamo **jo pri** nervoznosti, povzročeni po neprebavi in pri nerednem perilu, povzročenih po kronični zaprtnici.

V LEKARNAH

JOS. TRINER,

UVAŽALEC IN IZVAŽALEC.

1333.39 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Kenilworth.

Roman. Spisal Walter Scot. Poslovenil J. Z.

— Gospod, kakšno vam je pa dal? — je vprašala kraljica z vzplamtenjem, — opravičbo?... ali... smrt!... ali. trmoglavost?

— Veličanstvo, — je odgovoril mladenič — Lord Suseks je vedel, da se taka žalitev zelo približuje veleizdajstvu, zato je volil edino pravo pot, da vaši milosti izroči krivca. Plemeniti lord je spal, ko je prišel vaš poslanec, ker so mu njegovi zdravniki dali sredstvo za spanje. Ves dogodek je izvedel še le danes zjutraj, ko se je prebudil.

— Kdo je bil v njegovem spremstvu tako predrzen, da je odvrnil mojega poslanca, zdravnika, ki je imel ozdraviti bolnika in mu ni dovolil, da bi videl bolnika? — je vprašala kraljica.

— Veličanstvo, krivec stoji pred vami, — je odgovoril Valter in se globoko priklonil. — Vsa krivda zadene le mene; zato je bilo pravilno, da me je lord Suseks odposlal, da trpim za svoj prestopek. Lord je pri tem tako nedolžen kakor sanje spečega pri dejanjih bedečega.

— Kako? Ti si bil?... Ti, ti si bil, ti si zabranil mojemu poslancu, mojemu zdravniku vstop na dvor? — je rekla Elizabeta. —Kaj je pripravilo človeka do tega, ki se vsaj na zunaj kaže vljudnega napram svoji vladarici?

— Veličanstvo, — je odgovoril mladenič, ki je v potezah kraljice opazil strogost, ne pa jeze. — Pri nas na deželi pravijo, da je zdravnik edini vladar nad svojijim bolnikom. Moj plemeniti lord je bil pod nadzorstvom zdravnika, katerega navodila so mu pomagala in ki je izdal ukaz, da se bolnika ne sme zbuditi, ker je njegovo življenje v nevarnosti.

— Tvoj gospod se je gotovo izročil kakšnemu zavrženemu mazaču, — je pripomnila kraljica.

— Jaz le toliko vem, da se je danes zjutraj zbudil krepak iz spanja, katerega je vžil nekaj ur.

Vsi plemenitniki so začudeni pogledali kraljico, ki je odgovorila odprto:

— Pri moji besedi, veselim se. da se mu je obrnilo na boljše! Ti si bil pa zelo predrzen, da nisi dovolil vstopiti mojemu zdravniku. Ali ne veš, da je v svetem pismu: "Kjer je mnogo svetovalcev, tam je odrešenje."

— Seveda veličanstvo, — je odgovoril Valter. — Ali slišal sem, da gre to mar le zdravnikom in ne bolnikom.

— Deček, posekal si me, — je rekla kraljica, in se smejala. — Tvoje hebrejsko znanje se ne pokaže pri prvem pozivu . . . . Kaj pravite vi o tem lord iz Lincolna? Ali je mladenič pravilno raztolmačil rek?

— Beseda pomeni, — je rekel škof iz Lincolna, — ki je malo prosto prevedena iz hebrejščine . . beseda pomeni v hebrejščini . . . .

— Moj lord, ga je pretrgala kraljica, — mi smo rekli, da smo pozabili hebrejski jezik . . . Mladi človek, kako ti je ime . . .kje si rojen.

— Moje ime je Ralij, milostljiva kraljica. Jaz sem najmlajši sin spoštovane in ugledne rodbine v Devonšajeru.

— Ralij? — je ponovila kraljica po kratkem razmišljanju: — ali niste služili na Irskem?

— Veličanstvo, bil sem tako srečen, da sem tam malo koristil. Ali moja korist je bila tako brezpomembna, da ni mogla doseči ušo kraljice.

— Je bolj ostro, kakor mislite, — je pripomnila Elizabeta milostno. — Slišala sem o mladeniču, ki je branil brod v Šanonu proti celi četi irskih puntarjev, dokler ni bila reka rdeča njegove in njih krvi.

— Mogoče sem izgubil nekaj krvi, — je rekel mladenič in gledal v tla. — Ali storil sem, kar sem dolžan storiti do zadnje kaplje v službi vašega veličanstva.

Kraljica je obmolknila za trenotek, potem je pa dejala:

—Ti si še premlad, da bi se boril tako hrabro in govoril tako pametno .Vendar pa ne boš ušel svoji kazni, ker si tako gredo ravnal z doktorjem Mastersom . . . Poslušaj! Nosi svoj umazani plašč, dokler ne dobiš druzega povelja od nas. To le pa, — je rekla, ko mu je ponudila zlatega šahovaga konjička, — lahko nosiš na vratu.

Ralij, kateremu je nagon narekoval, kako se je treba obnašati na dvoru, je sprejel darilo na kolenih in poljubil je prste, ki so mu ga pomolili. Med vsemi navzočimi dvorjani je mogoče najbolj razumel, kako je treba združiti spoštljivost in ljubeznjivo udanost. To se mu je posrečilo tako izvrstno, da je bila nasičena gizdavost in vladoželjnost Elizabete.

Njegov gospodar grof Suseks je žel sad dobrega vtisa, ki ga je napravil Ralij Valter s svojim prvim nastopom pred kraljico.

— Gospodje in dame, — je rekla kraljica in se ozrla po navzočih, — dozdeva se mi da smo na Temzi. Boljše je, da opustimo svoj namen in da iznenadimo grofa Suseksa s svojim obiskom. Bolan je in trpi pod vtisom naše nemilosti, katero je ta mladenič s svojo odritkosrčnostjo odstranil. Kaj menite vi? Ali bi ne bilo delo usmiljenja, ako bi ga šli tolažit in bi našel tolažbo v zahvali kraljice, ki se mu ima zahvaliti za marsikatero uslugo.

Predlog je našel odobravanje od vseh strani.

Vaša milost je dih, ki nas objemlje, — je rekel škof. Vojaki pravijo, da je milost vladarice najboljši brus za njih meče, naobratno pa trdijo državniki, da luč, ki sveti z njenega čela, daje najbolšo svetlobo, da razsvetljuje pot njenih svetovalcev; dame pa zagotovljajo, da nihče na Angleškem ne zasluži toliko priznanj kakor pl. lord Suseks . . . ne da bi se s tem kratile pravice lorda Leicestra ,kakor govore nekateri politikarji.

Ukaz se je glasil, da ladja pluje h kraju v Deptfordu, ki je v bližini dvora, da lahko kraljica izvrši svojo knežjo in materinsko dolžnost in se osebno prepriča o zdravstvenem stanju grofa Suseksa.

Ralij, ki je s svojo bistroumnostjo takoj v najmanjši stvarici slutil važne posledice, je prosil kraljico, da bi smel svojemu gospodarju naznaniti obisk kraljice, pri tem je pa pripomnil, da bi mu veselo iznenadenje lahko škodilo, kakor tudi močna zdravila napravijo včasi nasproten učinek.

Mogoče je smatrala kraljica mladeniča za predrzneža, ker je povedal svoje, ne da bi ga bil kdo kaj vprašal, ali je pa sumila, da grof na svojem dvoru zbira oborožence. . . Svetovala je Raliju z ostrimi besedami, da naj hrani svoj nasvet zase. Ukazala je, da hoče izstopiti v Deptfordu, potem pa pristavila:

— Hočemo videti ,kašno gospodarstvo vodi grof Suseks.

— Bog se nas usmili! — je mislil mladi dvorjan. — Dobrih src ne manjka v okolici grofa, ali dobre glave so zelo redke med njimi, sam je pa bolan, da ne more dati potrebnih ukazov. Blount bo jedel za zajtrk slanika in pil ol, Tracij bo sedel pri svoji kmečki črni potvici! Tomaž Rajž in Evan Evans bodeta pa jedla česnevo juho in pečen sir . . . pravijo, da Elizabeta sovraži slab vzduh in močna vina.

— Da bi vsaj sežgali par vejic rožmarina v veliki dvorani . . . Vse je treba prepustiti slepemu slučaju. Sreča mi je bila danes zjutraj mila. Spridil sem plašč in na dvoru sem imel srečo . . . naj se še tako zgodi mojemu hrabremu gospodarju.

Ko so dospeli v Depford je šla kraljica ob veselih pozdravih ljudstva pod nebom proti dvoru, kjer je njen prihod izvabil vesele klice.

Suseks se je zelo začudil, ko je izvedel, da se bliža kraljica, dasiravno je vedel, da ima navado, da obišče podložnike, ki vživajo njeno milost . . . Vendar pa ni imel časa, da bi vse pripravil za sprejem. Vojaštvo na njegovem dvoru je pa še povečalo zmešnjavo.

Mejtem ko je v svoji duši proklinjal to naklonjenost, je hitel s Tresiljanom, katerega interesantno zgodbo je vprav slišal, kraljici nasproti, da jo dostojno sprejme.

— Cenjeni prijatel, — je rekel lord, — podpiral bom vašo obtožnico proti Varneju, kar tudi lahko zahtevate od mene. Kmalu se bo izkazalo, ako vam bom koristil ali škodil, če se vmešam v zadevo.

(Dalje prihodnjič.)

Odlomki iz zgodovine Zdr. držav.

Dne 5. je deževalo celi dan, zato nismo mogli naprej. Kapitan Joncaire je poslal po podkralja, ker je slišal, da je prišel z menoj Čutil se je zelo užaljenega, ker ga nisem privedel takoj s sabo. Opravičil sem se po možnosti, češ da sem mislil, da njegova navzočnost ni prijetna, ker sem slišal govoriti proti indijancem. Imel sem pa v resnici drug vzrok, da ga nisem vzel s sabo. Vedel sem, da je Joncaire tolmač in da ima velik vpliv pri Indijancih, da je pred kratkem uporabil vsa sredstva, da bi jih privlekel v svoj krog, radi tega mu nisem hotel dati priložnosti, kateri sem se lahko izognil.

Ko so prišli Indijanci, so se veselili njih prihoda. Čudil se je, kako je bilo mogoče, da so bili tako blizo, da ga niso obiskali. Dali so jim darila in napival jim je vzlic mojemu prizadevanju, da so postali nezmožni za posel, radi katerega so prišli."

Francozi so izrabili vso svojo umetnost, da bi odvrnili Indijance od Washingtonove stranke, in imeli so toliko vspeha, da je bil opravičen, da je slutil nič dobrega. Vsi so prišli, da bi izročili "govorniški pas" Francozom, ali z drugimi besedami. da prekinejo z njimi prijazno občevanje. Podkralj je ljubil Washingtona kakor brata, in oddal je svoj govorniški pas, kakor je obljubil."

"Dne 7. decembra je prišel La Force, komisar za francoske vojne potrebščine, s tremi vojaki, da bi nas spremljal," je zapisal Washington v svoj dnevnik. "Našli smo vsakovrstne težkoče, ko smo hoteli pripraviti Indijance z nami na pot, ker so rabili razne zvijače, da so zabranili, da niso šli z nami. Zadnjo noč sem pustil tam Johna Davidsona, indijanskega tolmača, ki sem ga vzel s sabo iz mesta. Zapovedal sem mu, da ne sme od njih, ker jih ne morem vzeti v svoj šotor. Imeli so mnogo opravila s Kustsalogom,, da bi izvedeli, zakaj ni oddal francoskega govorniškega pasa, katerega je imel hranjenega. Danes sem moral poslati Gista ponje. Posrečilo se mu je z največjo težavo. Opoldne smo nastopili pot proti trdnjavi. Vsled močnega deževja, snega in slabega pota črez deželo in močvirje smo šele dne 11. prišli v forto Le Boef. Zgodaj sem odšel, da se predstavim poveljniku. Bil sem sprejet in k njemu me je peljal drugi oficir po dostojanstvu."

"Povedal sem mu po kaj sem prišel in izročil sem mu pismo. Rekel mi je, da naj ga obdržim, dokler ne pride kapitan Reparti, ki je bil v bližnji trdnjavi, po katerega so poslali in ki mora priti vsaki čas. Poveljnik se imenuje Legardeur de St. Pierre. Je že bolj star gospod in vojaške zunanjosti, katerega so po smrti generala poslali sem, da prevzame poveljništvo in ki je sedem dni pred menoj sem prišel. Ob dveh je prišel gospod, po katerega so poslali. Vzel je moj list in odšel s kapitanom. ki je malo razumel angleščine, v kabinet, da mu prestavi pismo. Ko se je to zvršilo, so me sililli, da naj vstopim, da bo moj tolmač prečital prevod in ga popravil. Dne 13. so se odstranili oficirji v štabu, da bi obdržavali vojni svet. To mi je dalo čas, da sem ogledal velikost trdnjave in napravil nekatere beležke. Števila posadke nisem mogel izvedeti. Cenil sem jo na sto mož brez častnikov, katerih je bilo mnogo. Svojim ljudem sem dal nalog, da natančno poizvedo, koliko čolnov rabijo spomladi za prevoz moštva. Zvedeli so, da je petdeset čolnov iz brezove skorje in sto in sedemdeset iz smrekovega lesa. Poleg teh je bilo še mnogo drugih, ki so bili vedno pripravljeni. Zvečer tega dne sem dobil odgovor na pismo governerja Dinwiddieja iz rok poveljnika. Drugi dan smo se pripravili za odhod. Potovanje po reki nizdol je bilo dolgočasno in mukotrpno. Marsikaterikrat bi bili kmalu zavozili na skalo. včasi smo morali vsi izstopiti in ostati pol ure ali dalj v vodi, da smo prišli preko ledenih plošč. Na nekem mestu se je led nagromadil v jez in zaprl strugo. Morali smo na suho in nesti čoln četrt ure daleč. V Benango smo prišli šele 22., kjer smo našli svoje konje.Naši konji so bili slabi, naša prtljaga pa tako težka, ker smo morali na pot vzeti vsakovrstne potrebščine, da smo dvomili, ako jo bomo tudi končali. Vsledtega smo prepustili jaz in drugi, izvzeti so bili le gonjači, svoje konje, da nosijo prtljago. Oblekel sem indijansko potno obleko in potoval z njimi tri dni, dokler nisem uvidel, da bo vzelo mnogo časa, predno bomo prišli domov. Konji so bili vsaki dan manj sposobni za polovanje; mraz je naraščal, pot je bila slaba po debelem snegu, ki je zmrzoval. Sklenil sem, da se ne smem zakasniti s poročilom na njega ekselenco governerja in odločil sem se, da bom peš potoval skozi gozde."

"Potem sem nastopil svojo pot z gospodom Gistom, edinim spremljevalcem (v sredo dne 26. decembra). Drugi dan sva naletela na tolpo francoskih Indijancev, ki so prežali na naju. Neki Indijanec je ustrelil iz bližine 15. korakov name ali na gospoda Gista, k sreči je pa zgrešil svoj cilj. Vjela sva tega fanta in ga obdržala do devetih zvečer. Potem sva ga izpustila. Hodila sva celo noč, ne da bi se vstavila, da bi nas drugi dan ne došli. Vedela sva, da nama bodo sledili, ko se zdani."

"Drugi dan, dne 28., sva hodila, dokler se ni zmračilo. Prišla sva do reke Allegheny. Upala sva, da bo reka zamrznjena. Led je bil ob vsakem obrežju le petdeset čevljev širok; mogoče je led popokal na zgornjem delu reke, ker je plaval po nji z naglico in v veliki množini. Edino sredstvo, s katerim bi se prišlo na drugo stran, je bil plav.Takšnega sva tudi napravila s slabo sekiro. Svoje delo sva dokončala ob solnčnem zahodu. Takoj sva spravila plav v vodo in odrinila od kraja. Komaj sva bila sredi pota, sva bila sredi leda. Imela sva smrt pred svojimi očmi in bati se je bilo treba, da se plav pogrezne vsaki trenotek. Izpostavil sem svoj drog, da bi bil plav prost ledu; ali deroča reka je vrgla led s tako silo ob drog. da sem padel v deset čevljev globoko vodo. K sreči sem se prijel za plav in sem zlezel zopet iz vode. Vzlic združenemu naporu nisva mogla h kraju, temveč sva morala zapustiti plav in iti na bližnji otok."

Mraz je bil tako hud, da je Gist ozebel na prstih na rokah in nogah. oda je tako hitro zmrzovala da sva drugo jutro brez težkoč šla po ledu na suho. Svojo pot sva nadaljevala s tako naglico, da sva bila dne 16. januarja 1754 v Williamsburgu. Šel sem k governerju, izročil sem mu list francoskega poveljnika in poročal o svojem delu."

Francoski poveljnik je na pismo governerja odgovoril uljudno, pa ne določno. Priporočal je naj se obrne na markija Duquesna, governerja v Kanadi. Francozom je bilo na srcu, da povečajo svojo moč v Ameriki, zato se niso mnogo brigali za ugovore navadnega kolonialnega governerja.

Zbornica v Virginiji je takoj odredila, da se pokliče pod orožje polk, broječ tri sto mož, za obrambo meje. Poveljništvo so izročili polkovniku Joshua Fryju, ki je dobro poznal zapad. Kot namestnik mu je bil dodeljen Washington. Slednji si je izprosil dovoljenje, da sme z dvema stotnijama odkorakati kot predstraža. da izve za pozicijo sovražnika in ohrani prijateljstvo Indijancev.

Po prihodu so ga takoj obiskali Indijanci in mu povedali, da Francozi grade utrdbe med rekami Monongahela in Alleghany in da so pregnali rokodelce "Ohijske družbe" z zapadnega obrežja reke Ohio. Po tem poročilu se je Washington pod vodstvom Indijancev takoj podal na pot. V temni in deževni noči je napadel tabor po prvi salvi z bajonetom. Ujel je celo posadko. V boju je padel le poveljnik Jumonville.

Mejtem časom je na potu umrl polkovnik Fry. Njegovo mesto je prevzel Washington, polk se je pa pomnožil na štiri sto mož. Na velikem travniku so zgradili forto in ji dali ime "Necessity". Ko je bila trdnjava dodelana, je polk pričel prodirati proti Dusquenu. Ali moral se je vrniti, ker je bilo Francozov nad petnajst sto in pohajala so Angležem tudi živila.

(Dalje prihodnjič.)

SLOVENSKO - HRVAŠKI STAROKRAJSKI ODVETNIK,
(ADVOKAT)
DR. PERO PERIC
office Room 1503-4 City Hall Sqare B'l'd'g
139 N. Clark Street, Chicago, Ill.

Odvetniška pisarna za vse avstro-ogrske in ameriške pravne posle zastopa na vseh sodiščih. Tirja delavske poškodbe v slučaju nezgode in smrti. Prevzema vse odvetniške-sodnijske posle za stari kraj. Kdor želi o moji pisarni podatkov, naj se popraša pri Mr. Martinu Potokarju. -:- -:- -:-
Pišite v slovenskem jeziku.

EMIL BACHMAN, 1719 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Največja slovanska tvornica za ZASTAVE, REGALIJE, ZNAKE, KAPE, PEČATE itd. v Ameriki.

Izdeluje zlate znake za vsa slovenska, hrvatska, češka, slovaška in srbska društva v Ameriki.

Pišite po naš veliki cenik ki je tiskan v vseh slovanskih jezikih in kateremu so priložena zahvalna pisma od poznanih društev.

Lastnik je rodom Čeh, piše slovenski in hrvatski in je član S. N. P. J., odkar se je ustanovila.

Kupujte pri nas umetne noge in roke iz kavčuka, hrbtne podpornice, podpornice za izvenene noge. Opravo za mrtvoudne ljudi, najnovejše podpornice za ravno dilce. Pasove za kilo, Životne obramnice, elastične nogavice in vse ortopedične potrebščine, bolniško orodje in operaciske potrebščine. Popravljamo vse v to stroko potrebne stvari. Za dame postrežba dam:

American Artificial Limb Co.
1623 Blue Island Avenue, -:- Chicago, Illinois.
Tel. Canal 3879. Odprto od 8. zjut. do 8. zvečer. Pišite po cenik!

Frank Stonich,

brat zlatarjev Jacoba in Johna Stonicha, se priporoča cenjenim rojakom širom Amerike.

Kadar potrebujete ali kupujete zlatnino n. pr. ure, verižice, prstane, broške itd., se obrnite name, ker bodete dobili blago prve vrste.

VSE GARANTIRANO!

V zalogi imam znake, prstane, priveske, broške raznih jednot in zves

FRANK STONICH,
7 W. Madison St., Saving Bank Bldg., Room 605, CHICAGO, ILL.

PRODAJAM ZEMLJO V SOLNČNI FLORIDI!

Vi lahko kupite eno naših farm v Floridi iz vaših prihrankov $5.00 na mesec ali 17c na dan. Samo 7 milj do jezera Ashby, Volusia countiju, Florida. Na razpolaga imamo fino zemljo, katere cena bo v par letih še enkrat večja. Precej Slovencev je ze kupilo zemljo od mene. Potrebujem dobre in vestne agente. Pišite za pojasnila:

ANTON FLORI,
GENERAL AGENT FLORIDA ZEMLJE,
406½ N. Broadway, Pittsburg, Kans.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI JE
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni :: :: ::

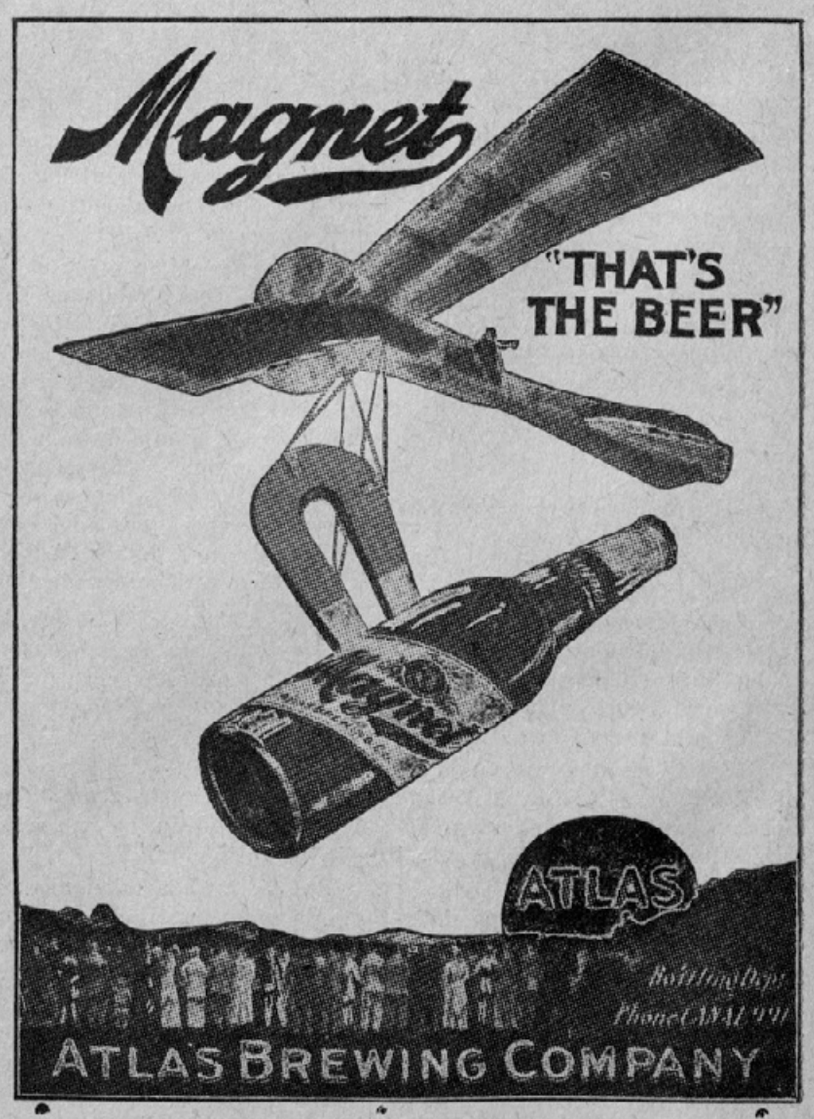

Pravo česko pivo iz žateckega hmelja.

Naročite si en zaboj pri nas.
Gotovi smo, da Vam bode ugajal.

Tel. Canal 991. J. F. ROUŠAR, ravnatelj.

Blaga srca meščansko plemenitaške družbe.

Ko je izbruhnila lani meseca oktobra balkanska revolucija proti vladajočemu turškemu fevdalnemu sistemu, so romali na jug sanitetni oddelki zdravnikov in bolniških strežnic. Ob tej priliki se je priglasilo precejšnje število "dam iz boljših krogov", da hočejo "prostovoljno" prevzeti posel bolniških strežnic. Kmalu za tem je imelo na Dunaju društvo zdravnikov svoj občni zbor, kjer se je razpravljalo o teh sanitetnih ekspedicijah na Balkan in ob tej priliki so izrekli zdravniki tudi svojo sodbo o 'prostovoljnih bolniškicah in takozvanih boljših krogov."

Sodba zdravnikov je uničevalna: "Na raznih postajah smo imeli mnogo žen in deklet iz "boljših krogov", ki so se bile priglasile kot "prostovoljne" bolniške strežnice. Niti ena izmed njih pa si ne more lastiti pravice, da bi si bila pridobila naše neomejene priznanje. Vse so odrekle. S strašno jasnostjo so izkazale svojo popolno nezmožnost, da bi se izkazale požrtvovalne v trdem in težkem položaju. **Zjutraj ni bilo nobene izmed "dam" ob določeni uri v lazaretu.** Zdravniki somorali ranjence sami slačiti, snažiti, postiljati. Vse, kar je bilo količkaj "neprijetnega", so morali opraviti zdravniki sami. **Glasno so dajale duška svojemu gnusu in pri tem niso pomislile, kako globoko so morale zadeti ranjence.** "Dame" se niso ravnale po nobenem službenem redu. Če so hotele srkati vase sveži zrak, so enostavno zapustile lazarete in odšle. "Saj so vendar bile samo prostovoljne strežnice!" Da, dozdevna višja kultura "boljših krogov" je obrodila kaj čudno cvetje: **dočim so vršili zdravniki operacije, so se zabavale "dame" z gospodi oficirji."**

Tako izgleda hvalisano "človekoljubje meščansko-plemenitaške družbe brez krinke. Kjer je treba dela, požrtvovalnosti, tam se neha vse njih človekoljubje. Streči bolnikom in socialno delo je pač vse kaj druzega kot pa **komedije "dobrodelnih" prireditev!**

Ta uničevalna sodba zdravnikov nam dopušča, da zamoremo pronikniti v bistvo teh "dam iz takozvanih boljših krogov". Te dame niso pokazale svoje nezmožnosti samo na bojnem polju kot bolniške strežnice, ampak pokažejo so jo povsod, kjer življenje zahteva "ljudi". Kot "ljudje" so neporabne te "fine dame", ker je pač vse njih bitje neporabno. **Storile bi dobro te "fine dame", če bi se vedno je postavljale za puhlostjo njihovih "žurjev".** Naj igrajo tennis, naj se vozijo po avtomobilih, naj uganjajo flirt po svojih salonih in naj mučijo svoje klavirje; tu se noben resen človek ne bo ozrl za njimi. **Ali te "fine dame" se naj varujejo življenja,** ki pač zahteva več kot njih puhle zabave! **Žurji se zadovoljujejo z marionetami, a življenje zahteva "ljudi".**

Ali sodba zdravnikov ni uničevalna le za te "dame", ampak za vso družbo, iz katere so izšle. Družba, ki temelji v svojem bistvu na izkoriščanju in poniževanju, na brezdelju in razkošju, na uživanju, zabavi, družba brez sosialne odgovornosti pač ne more porajati ljudi, ki bi zamogli pomagati in delati za druge.

Vredno je, da se ob tej priliki malo bližje seznanimo s **človekoljubnostjo"** in s **"socialnim delom"** te meščansko-plemenitaške družbe. Vsa "človekoljubnost", vse njih "socialno delo" se osredotočuje skoro izključno v takozvanih "dobrodelnih" prireditvah. Če ste pa bili na tej ali oni taki prireditvi, če ste čitali poročila o teh prireditvah po njihovem časopisju, ali niste spoznali, da je glavni namen teh "dobrodelnih prireditev" predvsem **zabava in zopet zabava,** da tvori "dobrodelnost" le pretvezo za izžemanje obiskovalcev, da je **'dobrodelnost' le za nameček, da je le šport,** na katerem si kupi par bogataševglas "človekoljubnosti" in to za denar, ki so ga ustvarili krvavi delavski žulji? In ali niste spoznali, da tvori vso vsebino teh zabav puhlo frazerstvo, tekmovanje v toaletah meščansko-plemenitaških marionet, rafiniran flirt in saj sami predobro veste, v čem je zabava te izvoljene družbe, **ki mrzi vsak demokratizem kot pričetek "sive dolgočasnosti".** Poznate njih hlepenje po senzaciji in časniški hvali? Ali se vam ne stiska pest od srda, ko gledate in slišite to prokleto laž o "človekoljubnosti" te družbe? In še jasneje se vam pokaže "dobrodelnost" teh prireditev, če še končno pregledate račune o izdatkih in o čistem dobičku. Kakšno razmerje med dobičkom in dohodki! Zopet stara pesem: glavni del dohodkov požro izdatki, ker gre pač predvsem za zabavo in za sport "človekoljubnosti".

Ali s tem se nismo izčrpali vse laži njihove "človekoljubnosti". Pogledati si moramo pač tudi malo bliže značaj tega dobička, kako se uporablja v takozvane dobrodelne namene. **"Miloščina", to je njih "dobrodelnost in človekoljubje".** V "miloščini" je izražen ves propad, ki loči proletarijat od vladajoče meščansko-plemenitaške družbe — **zaničevanje:** "Na, berač, **krajcar,** pa pojdi in me ne nadleguj!" V "miloščini" pa je izražena tudi vsa površnost te družbe: "Dam ti krajcar, če bo dovolj za kruh, za obleko, za streho, za stradajočo deco, ali kako bo jutri, meni nič mar!"

In ali ni namenjena ta "miloščina" vam in vašim otrokom, ki se morajo potepati po ulicah, ker morate vi v fabriko, ki ne vpraša, ali ste moški ali ženska, ki tudi ne povprašuje, kaj je z vašo deco in ki ne povprašuje, ali zadošča zaslužek za življenje. Fabrika vas kliče in vi morate na noge, skozi velika črna vrata v žrelo, če se vrnete zdravi, kdo ve? In če ste imeli srečo, da ste mogli delati, da niste izgubili dela, ste delali, ste garali noč in dan, dajali svojo kri, kapljo za kapljo, žrtvovali ste svojo mladost in zdravje in mislili ste, da delate zase, pa ste se zmotili. Nekega dne začudite starost i slabost v svojih udih, vržejo vas na cesto, ne puste vas več v črno žrelo. Namesto miru in veselja po dnehboja in trpljenja pa vas čaka na stare dni beračija in moreča skrb za vsakdanji kruh, za obleko, za streho . . . In če vas prižene glad pred prag onih, ki ste jim vi znosili njih bogastva in postavljali njih razkošne palače s svojo srčno krvjo, vas poženo z osornimi besedami, vas puste zapreti ali pa vam vržejo **krajcar,** ob katerem ni možno ne živeti in ne umreti, **in tako ste prisiljeni in prokleti k večnemu beraštvu. "Miloščino", drobtine vam mečejo raz mizo, ostanke po bogati pojedini, ki jo vržejo sicer svojim psom.**

Res je, plačali so vam vaše delo, ko ste bili še mladi in je bila moč v vaših rokah in so bila pljuča silna. Toda, ali ni bila tudi ta plača le "miloščina" za delo vaših rok in vaše glave? Delali ste kot mravlje in nosili bogastva vkup, a le neznaten del tega bogastva je prispel v vaše roke, vse drugo so pograbili oni, ki so slučajni posestniki strojev in imajo sredstva, da si nabavijo potrebne surovine in s temi sredstvi oklenejo i vas **"plačane sužnje".** In vendar se je godilo bolje rimskemu sužnju kot se godi vam, ker njemu je bila zagotovljena vsaj brezskrbna starost. In kakšna je ta plača? Često je komaj za kruh, obleko in streho, zaprta pa je vam in vaši deci pot k umetnosti in znanosti, ker pri vhodu se pobira visoka vstopnina, da se ne prikrade kak nepoklican v družbo krvne in denarne aristokracije. **Kaj zato, če vas žeja po lepšem in solnčnejšem življenju, če vam duša zahropeni po godbi in gledališču, če razum sili k znanstvu, da najdete tam podlago in pogoje za novo in svetlejše življenje! Vse to za vas ni, se glasi odgovor. Vse to so svetišča za velike duhovne in plemenitaše, a ne za "nečisto ljudstvo." Ali ne vidite, da stoji pri vhodu zapisano: "Mulier taceat in ecclesia" — "Žena naj molči v cerkvi?" Ali to ne velja samo za žene, ta napis je namenjen i vam: vsemu proletariatu.** Za vas ni ta svet, po smrti šele čaka vas plačilo, za vas imajo **malike in vero,** tako vas tolažijo eni in vas vabijo v svoje mreže, drugi pa vam ponujajo **žganja,** da si tam poiščete veselja, da v tem prokletem strupu iščete pozabljenja na svoje neznosno stanje in vas narede tako nezmožne za boj proti vladajoči družbi in njenemu gospodarskemu redu.

Tako izgleda njih "človekoljubnost" v zasebnem življenju in nič drugačna ni v javnem. Ali ne poznate vse mizerije socialne politike, kako se je branijo z vsemi vsemi kriplji? Ali hočem našteti križevo pot starostnega zavarovanja zakonov o varnostnih napravah v velikih obratih, materinsko zavarovanje, regulacijo delovnega časa? Kako hočem vse to našteti, vsaj čitajte dan na dan, kakšni prijatelji so ljudje, ki vas vabijo enkrat v svoje vrste pod pretvezo vere, drugič zopet pod pretvezo narodnosti. In kdo tvori narod, ali mar oni?

Kako hočejo ti zastopati vaše koristi, ko je vendar njih stremljenje, da vas kar uspešneje izrabljajo! **Vsak je pač samemu sebi najboljši in najcenejši gospodar.**

Tu je na mestu le trd in neizprosen boj, večno trkanje na železne duri, zbiranje in osredotočenje sil v naših organizacijah. Vedno silnejši, vedno močnejši mora biti naval, vrste vedno bolj združene, dokler končno ne padejo železna vrata.

R. L.

Tovarna.

Zvonimir Kosem.

I.

Sključen roke ob životu, je stopal naglih korakov in se ni nikamor ozrl . . .

Dušeč prah mu je legal na lica, usta in oči; tako je šel kakor omamljen med posameznimi oddelki velikanske tovarne, po ozkih, skoro mračnih prostorih, in ni slišal ničesar drugega kakor hrumenje strojev in bobnenje koles, in ni videl ničesar drugega kakor sivi, težki dim, ki se je vil neprenehoma iz mnogoštevilnih visokih dimnikov v ogromnih kolobarjih proti nebu, se spuščal potem nizko k tlom, ovijal v svojo neprijetno odejo mraka, mogočna poslopja in prašil široka steklena okna, ki so zvenela v odmerjenih sunkih od bobnečih strojev . . .

Nezdravi tovarniški vzduh in dim sta ga dušila v prsih, in v grlu se mu je vzdigalo, da bi pljunil daleč od sebe in si zatisnil nato usta z dlanmi; kakor da mora vdihavati šele prvič ta zoperni, škodljivi zrak, ki je puhtel vsepovsod med zaduhlimi, očrnelimi zidovi; in vendar — tisočkrat je že hodil po taisti klaverni poti, tisočkrat so se mu že ožila prsa od tega morečega vzduha, tisočkrat je že objemal ta težki prah njegov od dela razorani, prepali obraz.

Z močnim sunkom je odprl majhna železna vratca in vstopil; smrad mu je bušil v nos in divje so zahrumeli pred njim kakor temne pošasti bobneči stroji z drvečimi, ropotajočimi kolesi. Delavci, razoglavi in goloroki, v lahnih jopicah, so bili od potu mokri in zatopljeni vsak v svoje delo; kakor stroji — vsi mrki, temni, lica kakor iz jekla, na ožganih ustnah niti rahlega smehljaja ne.

Samo eden se je pri njegovem prihodu ozrl in ga pogledal.

"He, Maks, ti si . . . glej no . . . Pozno si prišel . . . še malo, pa bi bilo prepozno . . ."

Za hip je postal in povesil glavo

"Nisem mogel priti prej, Martin, nikakor ni bilo mogoče . . . Pomisli, z Meto je vedno slabše; danes leži že od jutra in se niti ganiti ne more, čisto pri kraju je z njo . . . Potem imej človek pa še kakšno veselje do dela . . . saj je nemogoče . . . razumeš?! . . . In Meta je bila pred tremi tedni še popolnoma dobra, ničesar ji ni manjkalo . . . Moral sem ostati nekoliko dalje pri nji, revici, me je tako prosila . . ."

"Hudo je dandanašnji na svetu", je zamrmral prijatelj in se zatopil zopet v svoje delo.

Naglo je šel Maks mimo upognjenih, potečih se delavcev in mimo hropečih strojev, odpiral vrata in jih zapiral urno za sabo, švigal semintja, na desno in na levo, ter prišel naposled tako na svoje mesto. V treh razmahih je vrgel obleko raz sebe in si zavihal rokave pri srajci visoko do ramen. Nato je pričel delati. Tik njega, pred njegovimi očmi, je grmeče bučal stroj in bruhal iz sebe neprenehoma množino železnih pločevin, ši vse razbeljenih in gorečih, ki jih je bilo treba spraviti naprej v drugo odprto, nenasitno žrelo; hrešče so hrumela velikanska črna kolesa svojo temno mrtvaško pesem, ki je bobnela od stene do stene, od tal do stropa, da je stresalo človeka do mozga . . . Maks se je urno pripogibal in delal na vso moč; kmalu se je v obraz razgrel in v skelečih curkih mu je tekel znoj s čela in z razpaljenih lic.

Zdaj ni imel nič več časa misliti na svojo na smrt bolno ženo in na lačne otroke doma v mrzli podstrešni kajbi, zdaj je bil zanj čas neumornega dela. Ni se smel ganiti s svojega mesta, še s trepalnicami si je upal komaj treniti, samo da je imel topotajočega zmaja vedno bistro pred očmi; zakaj strašen je bil ta zmaj, tako divji in neukrotjen, da bi se za vsako še tako malenkostno izpozabljeno kretnjo grozno maščeval . . . In Maks je vztrajal; kakor ulit, oči strmeče in pazeče, ves prevzet od te hrumeče, hreščeče muzike drvečih koles, ves prenapolnjen z dušečim, pokvarjenim vzduhom, ki ga je tiščal kakor s silnimi železnimi pestmi za prsa in ga davil v grlu, se je izpremenil tudi sam v nekak stroj in je gibal roke čisto mehanično v odmerjenem taktu, kakor na povelje. Samo malo naj bi se premaknil s svojega mesta, samo za spoznanje, za las, pa bi ga pograbila silna kolesa s seboj v svoj divji ples in ga razžefedrala na drobne kosce kakor cunjo . . .

Vkljub napornemu delu so se Maksu zdajpazdaj vendarle usiljevale misli na bolno ženo doma v predmestju. Tem mislim se nikakor ni bilo mogoče ubraniti. Ko je delal kakor da je obseden in je strmel v bljuvajoče žrelo pred seboj ter so ga glušila grmeča kolesa s svojim ropotom, mu je vstala pred očmi nenadoma, tesna, zakajena podstrešna kajba z enim samim oprašenim okencem. Tam v kotu, na stari, nerodno zbiti postelji leži Meta; do vratu je odeta s kocoi in z raztrganimi rjuhami, gola desnica počiva na odeji, levica visi s postelje navzdol; samo rahlo se dvigajo prsa pod odejo, lica so voščeno-bela in globoke oči so kakor mrtve; zdajpazdaj se izvije bolnici iz ust bolesten vzdih, za hip se odpro dolge, temne trepalnice in trudno krožijo mrtve oči po mrtvaški kajbi . . . Na tleh, tik polomljene mize s tremi nogami se valjajo otroci, sključeni, brez smeha in brez veselja, kakor majhni grbasti starčki, ki jim je radost popolnoma tuja in neznama. Iz zibke poleg postelje pa se oglaša jokav, ječeč glasek malčka z drobnim, resnim obrazkom, kakor da je dahnila že davno smrt sama v nežna ličeca . . .

Ob misli na bolno ženo in na gladne otroke so Maksu lica vzplamtela kakor v ognju: pripognil je hrbet in delal še krepkeje kakor pred. Samo ena misel je kipela v njem in ga omamljala:

"Meta, otroci, ljubi moji — tukaj moje življenje za vas!"

II.

O mraku je pretresljivo zatulila tovarniška sirena in v močnih sunkih je pričela bruhati tovarna na stotime še komaj napol živih delavcev iz sebe; krvoločni moloh se je bil napil gorke, sveže krvi do grla in se hotel nekoliko oddahniti, da prične drugo jutro znova pobirati svoj krvavi davek . . .

Zunaj pred železno ograjo je čakal Martin; njegova lica so bila opaljena, ustne razpokane in roke ožgane. Neoženjen je bil, imel je šele komaj trideset let, ali izgledal je kakor starec.

Maks je kmalu prišel, in skupaj sta se opotekala po polni cesti proti domu.

"Komaj se držim pokoncu . . . prokleto življenje!" je potarnal Martin.

"Kaj tebi, ki imaš skrbi le samo zase!" je dejal Maks. "Pomisli nekoliko, kako stoji stvar z menoj . . . Meta bolna, otroci lačni . . . revčki . . . in jaz, no, veš, kako se godi meni . . ."

"Pa si poklical zdravnika?"

"Seveda! Ta je dobil svoj delež . . . tak račun mi je napravil, kakor da je bil zdravil cesarico . . . In Meti ni vkljub temu še nič boljše, še vedno bolj jo tišči v prsih in jo davi v grlu . . . To je pasje življenje! Plača slaba, da plačam komaj stanovanje . . . za hrano gre pa vedno trdo, tako da sem več dni lačen kakor sit . . . Če obišče človeka pa še kakšna nesreča povrhu, kakor je obiskala zdaj mene . . . no, potem pa kar adijo, potem se pripravimo kar lepo na smrt . . . Živ človek se ne zmeni za to . . . kar na cesti pogini! . . . Tako je dandanašnji!"

"Slabo, Maks!" je menil Martin.

"Še več, kakor slabo, še veliko več. Kadar je vsa stvar že tako daleč . . . potem smo pri kraju in amen! . . . Po zdravnika bom pa še poslal, četudi nimam denarja!"

"Moraš poslati!"

"Vidiš, Martin, tako govore vsi, najbolj tisti zapetniki, tisti zapetni petičniki: "Moraš poslati!" — Ampak pri tem ne gane nihče s palcem, kaj s palcem, še z mezincem ne, četudi si sam berač . . . Ali ne veš, da te misli zdravnik živega požreti, če mu ne moreš takoj plačati, če nimaš ravno denarja? Da te bo tožil za par vinarjev? . . . Brat, pa nikar ne misli, da cika to kaj nate!"

"Saj me poznaš, Maks, in veš, da bi ti rad pomagal . . . Pa sem sam berač, da ni večjega . . ."

"Verjamem . . ."

Dospela sta do starinske, široke hiše sredi predmestja in obstala tik prostorne, temne veže.

"Jo greš pogledat?" je vprašal Maks.

"Pojdiva!" —

Po strmih, nerodnih stopnicah sta se pričela plaziti, hodila sta po ozkih, smradljivih hodnikih in zopet po strmih, vegastih stopnicah, ki so vodile vedno navzgor, vedno više in više, kmalu sta dospela v temno podstrejše, mrežasto tramovje je prežalo iz teme. Maks je prižgal vžigalico.

"Kar za menoj! Pazi, da se ne spotakneš!"

Prestopila sta neroden, visok prag, Maks je potisnil široko vegasto leso nas tran, in bila sta v globoki Maksovi kajbi.

"Kdo je?" je zaječalo s postelje, z bolestnim, mrliškim glasom.

Maks je znova prižgal žveplenko.

"Jaz, Meta, jaz in Martin . . . Kako se kaj počutiš? Ali ti je bolje?"

"Vedno slabše, Maks . . . Čutim, da ne bom bol . . . tišči me v prsih in davi . . ."

Vžigalica je ugasnila. Čvileč glasek je zajokal iz kota, iz teme:

"Lačen . . . Kruha!"

Maksu so stopile solze v oči.

"Koj dobite, otroci . . . samo ravno zdalje nimam ničesar . . ."

Poiskal je svečo in jo prižgal; plašno je plapolal plamen in razsvetljival mrtvašnico, kakor njo tik pod streho.

"Meta, ali hočeš, da grem po zdravnika?" je vprašal Maks in sedel na nizko, okajeno skrinjo, ki je la dolga in široka.

Odeja na postelji se je rahlo zgenila.

"Ne, ni potreba, Maks . . . Saj smo ga že poskusili . . . ne pomaga nič, pač pa bi rad samo denar žrl . . ."

Otroci na tleh so pričeli jokati.

"Kruha! kruha!" —

In drobne ročice so se iztezale proti očetu.

Kakor da mu para kdo srce, je bilo Maksu:

'Saj bi dal, ko bi imel . . . O pravični bog, kje je pravica?"

Martin se je bridko nasmehnil.

"Pravice ni, Maks, so jo že zdavnaj pokopali, če je sploh katerikrat bila na svetu . . ."

Maks se je dvignil s skrinje.

"Počakaj me tukaj, Martin, da ne bo otrokom dolg čas, da ne bodo jokali . . . Jaz grem po zdravnika za Meto."

"Če nimaš denarja, ga ne boš dobil!"

"Moram ga! Saj ima vsak človek srce in zdravniki so tudi ljudje . . ."

"Nihče nima dandanašnji srca, hudoben, brez primere hudoben je svet!" je razlagal Martin.

"Jaz grem," se je dvignil Maks s skrinje.

"Greš, ali zastonj!" mu je dejal Martin.

Maks je prijel za vegasto, trhlo leso.

"Moja dolžnost je . . . . sicer Meta umre . . ."

In stopil je preko praga, zaloputnil natežko trhlo leso za seboj in odhitel skakljaje po stopnicah navzdol.

"Prazen se bo vrnil!" je premislil Martin in čakal.

Čez pol ure se je lesa zopet premaknila in v kajbo je stopil Maks — sam.

"Ali nimaš zdravnika?" se je nasmehnil Martin.

Maks se je sesedel na skrinjo in si zakril obraz v dlani.

"Prav si govoril, Martin: Nihče nima dandanašnji srca, brez primere hudoben je svet." —

III.

Ravnatelj tovarne je dvignil glavo in govoril z visokim tresočim se glasom:

"Cenjeni delavci! . . . Nikar se razburiti zaradi tega, kar vam bom zdalje povedal. Mene je zadela velika nesreča; glavni moj odjemalec in kupčevalec z blagom iz moje tovarne je goljufal in mi povzročil jako izdatno škodo; to luknjo je treba zamašiti. Jaz ne bom trpel po nedolžnem take škode! Zato vam dam na znanje, cenjeno zbrano delavstvo, da vam moram pritrgati plačo; sicer pa o tem natančneje še jutri!"

Morje delavcev je tedaj zasoplo in zapretilo s pestmi.

"To je krivica! . . . Tiran! Baraba! Dol z njim!"

"Mir! Tiho!" — je miril ravnatelj smrtno-bled razkačene delavce.

"Ti molči!" se je zganilo morje in više so zagorele močne pesti.

Eden za vse je stopil iz gruče, čokat, po obrazu ožgan delavec in se poklonil trebušnemu ravnatelju do pasu:

"V imenu vseh vas prosim: prekličite svojo besedo!"

Ravnatelj se je tresel od srda:

"Jaz da bi preklical svojo besedo? . . . Ali ste znoreli? Kar sem rekel, sem rekel: od jutri zanaprej bote dobivali manjšo plačo!"

"Gospod ravnatelj, premislite se!" je govoril delavec krepko, z rahlim posmeškom okrog usten.

"Niti za las ne odstopim od svoje besede!"

Poslanec se je obrnil proti morju delavstva:

"Slišali ste? Kaj torej?"

"Stavka! Generalna stavka!" je zavpilo tisočero grl, tisočero rok je zamahnilo.

Ravnatelj je trepetal kakor v mrzlici; s tenkim, osornim glasom je rekel:

"Kesali se bote! Kmalu se bote podali, še prosit me bote prišli za delo . . ."

Množica je vzvalovala:

"Nikdar! Nikdar se ne bomo podali . . . ti tiran . . ."

"Bomo videli!" je kriknil ravnatelj razjarjen in odhitel skozi vrata, da bi bil prejkoslej na varnem.

"Stavka! Stavka! . . . On sam mora izprevideti, da nam dela krivico!" je kričala množica.

"Škoda, da ga nismo vrgli ob tla, tega tirana!" se je spomnil nekdo.

"Drugega ne zasluži!" je menil zopet drugi.

Na cesto se je razlila množica, zobje so divje škrtali, dvigale se pesti.

Skupaj sta korakala Maks in Martin.

"Pod to pretvezo, da ga je njegov odjemalec in razkupčevalec njegovega blaga ogoljufal, nam hoče znižati itak slabo plačo," je razlagal Martin. "To pa ni res. Debelo je lagal, ogoljufal ga ni nihče . . ."

Maks je obstal.

"Tudi jaz sem te misli. Malha še ni čisto zvrhana — to je glavna stvar . . ."

Vojska se je valila dalje, razlila se je po vseh predmestnih ulicah, vršaje in grgraje, kakor povodenj.

"In ravno zdaj je treba tega? O Bog!" je zavzdihnil Maks. "Dan za dnem nova nesreča, kakor da je tako ukazano. Kaj bo z bolno Meto? Če revica umre? Ko sem prišel včeraj zvečer prazen, brez zdravnika domov, se mi niti sanjalo ni, da bom drug dan že tudi brez dela . . . In če traja stavka dolgo?"

"Dolgo bo trajala, Maks!" mu je dejal Martin.

"Raje poginem na cesti, kakor da bi se podal za krivično pritrgano plačo!" je sopel Maks.

"Jaz tudi!"

Naprej sta korakala, vedno naprej, in se pogovarjala dalje.

Maks je govoril:

(Dalje prihodnjič.)

— **V Yorkstown Heightsu,** New York so našli v blaznici mladega strežnika z razbito lobanjo v njegovi sobi. Policija sodi, da je blaznež zvršil to dejanje.

Zmes.

— **V Wilmingtonu, Delavare,** so javno bičali 65letnega S. Pettersona, ker je ukradel tri funte sirovega masla. Vrhtega je dobil starček še štiri mesece ječe. Marsikdo bi mislil, da je danes kaj takega nemogoče v Zdr. državah.

— **Kako negujemo zobe.** Kakšno korist imamo od dobro negovanih zob? Vrsta snažnih in belih zob olepšuje lice in je dokaz telesne snage. Le z dobrim zobovjem lehko edovelj czgrizemo cjedila in tako olajšamo dobro prebavo: dobro zgrizena jedila so že napol prebavljena. Slabo negovani, votli zobje, med katerimi gnijo ostanki jedil, povzročajo smrad v ustih, ki se gnusi vsakemu človeku. Gnilobni smrad v ustih okužuje zrak, ki ga vdihavamo in v pljuča prihaja tako slab zrak, kakor da bi dihali v smradljivem prostoru.— Vsled česa postanejo zobje črni in votli? Ako ne izpiramo ust po zavžitju kislih jedil — solate, kumar, sadja — in po zavžitju sladkih jedil, tedaj se razvijajo v ustih kisline, ki uničujejo zobe. Ostanki jedil, ki se vsedejo med zobe, prično gniti, če jih ne odstranimo in v tej gnilobi se zarede glivice, ki tudi razjedajo zobe. — Kako naj snažimo zobe? Na ta način: z zobotrebci, z izpiranjem, krtačenjem. Z zobotrebci odstranimo najprej večje ostanke jedil. Zobotrebci morajo biti leseni, nikdar ne kovinasti. Vodi, ki jo rabimo za izpiranje, prilijemo nekaj kapljic najčistejšega špirita, ki se dobi po lekarnah in drogerijah ali pa denemo v kozarec tople vode naprstnik soli, ki se mora pa seveda prav dobro raztopiti. Krtača za snaženje zob ne sme biti preostra. S krtačo drgnemo zobe vodoravno, navzgor in navzdol. Ko ne rabimo krtače več, jo moramo osušiti in obesiti. Za snaženje zob s krtačo rabimo tudi zdrobljeno kredo (zobni prašek, ki se ga dobi za 10 vinarjev v lekarni toliko ,da zadostuje za mesec dni). Ko smo si očistili zobe s krtačo in zobnim praškom, jih izperemo še enkrat z vodo. — Kdaj naj snažimo zobe? Po vsakem obedu, neobhodno potrebno pa je, da vsaj zjutraj in zvečer. Zlasti zvečer, preden gremo spat, si moramo prav temeljito osnažiti zobe, ker med spanjem najbolj gnijo ostanki jedil. Oni, ki imajo že slabe zobe, morajo še večkrat snažiti zobe, kakor oni, ki imajo zdravo in trdno zobovje. — Kaj pokvari zobovje najbolj? Grizenje trdih predmetov, n. pr. orehov. Potem hitra menjava vročih in mrzlih jedi in pijač. Vsako leto enkrat pojdimo k zobozdravniku, da pregleda zobe in jih temeljito osnaži.

KJE JE moj brat **Lukas Mesajednik?** Pred tremi leti je bival nekje v St. Louisu, Mo. Potem je pa odpotoval in se ne ve kam. Sporočiti mu imam zelo važno reč. Ako kateri rojakov ve za njegov naslov, naj blagovoli naznaniti mi njegovo bivališče, ali naj se pa sam oglasi.

Paul Mesajednik, 18 Box,
Franklin, Kansas.

Iz Evrope.

Ne zgodi se dostikrat, da dobi kak tovarnar pismo iz drugega dela sveta, v katerem se preporočajo njegovi izdelki. Z veseljem objavljamo pismo, katero je poslal g. Tomaž Zovle iz Mozirja na Štajerskem: "Želim Vas obvestiti, da sem Trinerjevo ameriško zdravilno vino večkrat užival in da sem bil zelo zadovoljen ž njim. Toplo ga lahko priporočam, zlasti tistim, ki trpe vsled izgube slasti, zapečenosti in ki slabo spijo." Vsaka družina ve, kako važno je, vedno imeti pri roki zdravilo, ki hitro prinese olajšavo v takih slučajih. V lekarnah. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Trinerjev liniment vedno popolnoma zadovolji pri okorelosti sklepov in bolečini v mišicah. — Advertisment.

ZA VSEBINO oglasov je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva zakon.

CENJENIM SESTRAM S. N. P. P. in SLAVNEMU OBČINSTVU NA ZNANJE.

Odprl sem prodajalno s klobuki (millinery store). V zalogi imam slamnike vsakovrstne mode po zelo nizki ceni. V kratkem bom imel bogato izbero zimskih klobukov najfinejšega dela za dame.

Bodite uverjeni, da je postrežba dobra in blago prve vrste. Za majhen denar lahko kupite dobro blago. Ravnajoč se po geslu svoji k svojim, bom cenjenim rojakom postregel vedno z najboljšim blagom.

Za obilen obisk se priporoča:

John Koporc,
3343 Lincoln Ave, Chicago, Ill
(Advertisement).

Veliki Slovensko-Angleški Tolmač, obsega slov.-angl. slovnico, razgovore, pisma in navodilo kako postati državljan poleg največjega slov.-angl. in angl. slov. slovarja. Knjiga je nujno potrebno vsim onim, ki se res želijo naučiti angleščine. Cena v platnu trdo vezana (420 strani) je $2. ter se dobi pri **V. J. Kubelka, 538 W. 145. St., New York, N. Y.** (Advertisement.)

Unijske smodke najfinejše kakovosti z znakom S. N. P. J.

dvoje vrst po 5 in 10c — izdeluje po primerno nizki ceni

1.9% od stržene vsote gre v rezervni fond S. N. P. J. ! Pismena naročila se zvršujejo točno po C. O. D. Naroča se ne manj kot 1000 smodk po 5c ali 500 po 10c.

Podpirajte domače in bratsko podjetje! Vprašajte za cene!

John Breskvar,
3528 St. Clair Ave., N. E. Cleveland, O.

POZOR! SLOVENCI V CHICAGI!

Pravi kranjski semenj, združen z izletom

—priredi—

Slovenski Delavski Sokol 'Chicago'

V NEDELJO, DNE 3. AVGUSTA, V GARDEN CITY GROVE, LYONS, ILL.

PROSTE VAJE slovenskih telovadcev in telovadk, pri katerih sodelujejo tudi češki in hrvatski telovadci.

Tekmovalno kegljanje. Najboljši kegljavci dobe darila.

Na prodaj vsakovrstna roba na semnju . . . po visokih in nizkih cenah. **Vse napol zastonj!**

Vstopnina 15c za osebo. Pivo prve kvalitete na čepu, okusen prigrizek na razpolago.

Kako se pride na prostor, na katerem se vrši izlet?

Vzemi karo do Ogden ave in se pelji z njo do 52. ave. Tam se presedi na karo, ki vozi v Lyons. Stopi s kare pred mostom prek reke Desplaines. Tam se obrni proti jugu našel boš lahko pravi prostor.

Znaki jednote

za moške po **50c**
za ženske po **75c**

—se dobe pri—

br. Johnu Verdarbarju,
glavnemu tajniku
2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Znake je naročila jednota in gre čisti dobiček jednoti.

Bolečine v hrbtu,

katere povzročajo obistne neprilike, hitro izginejo, ako rabite

Severovo Zdravilo za obisti in jetra.

(Severa's Kidney and Liver Remedy)

katero se priporoča za zdravljenje obistnih in jetrnih neprilik.

Cena 50 centov in $1.00.

Znojne noge

povzročajo pekoči in bolestni občutek. Odpravite ga z rabo

Severovega Praška za noge

(Severa's Foot Powder)

ter si pridobite udobnost.

Cena 25 centov.

Potrebščina za toaleto

Ni boljšega toaletnega pripravka nego je

Severov Antiseptični toaletni prašek

(Severa's Antiseptic Toilet Powder)

Priporoča se za moške za rabo po britju, za ženske za vzdrženje lepote kože in zoper potenje, in za otroke in dojenčke zoper solnčno ogorelost in razpoklost kože.

Cena 25 centov.

Kadar kupujete zdravila, vprašajte lekarnarja za Severova Zdravila. Ako jih nima v zalogi, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

1913! — SVETOVALEC — 1913!

Vse, kar morate vedeti o paketni pošti, poštnih hranilnicah! — Kako postanem državljan. — Najnovejša slovenska izdaja (1913) z novimi zakonitimi odredbami. Vse v eni lični priročni knjižici. Koristno za vsakogar. Unijski tisk. Cena samo 25c. — Naroči se samo pri Bert P. Lakner, 1595 3rd Ave., New York, N. Y. (Adv.)

FRANK J. PETRU

JAVNI NOTAR

Posojila na zemljišča in zavarovalnica

Varnostne shrambe za denar in dragulje.
Najemnina $2.50 na leto ali 5c na teden.

1443 West 18th St. blizo Laflin ulice.

Zastopnik sledečih stavbinskih in posojilnih društev.

Krajnsko, Češko Hrvatsko stavbinsko in posojilno društvo.
Prvo Hrvatsko stavbinsko in posojilno društvo.
Benatky-evo stavbinsko in posojilno druš.
Hrad Rabi stavbinsko " " "
Unijsko stavbinsko " " "

Zemljišča in hiše na prodaj v vseh krajih mesta.
Denarna posojila proti nizkim obrestim.
Zavarovanje proti ogniu pri najboljših družbah.

Ustanovljeno leta 1900

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA $1,850,000.00

JAN KAREL, PREDSEDNIK.

AMERICAN STATE BANK

J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK.

Naše podjetje je pod nazorstvom "Clearing Housa" čikaškhi bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi ulogo poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J.

Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v soboto je banka odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure dopoldne do 12 ure odpoldne.

Denar vložen v našo banko nosi tri procente. Bodite uvjereni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanosno.

EDINA SLOVENSKA TVRDKA.

Zastave, regalije, znake, kape, pečate, in vse potrebščine za društva in jednote.

DELO PRVE VRSTE. *CENE NIZKE.*

Slovenske cenike pošiljamo zastonj.

F. Kerže Co. 2616 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

KAKO POSTANETE PREMOŽNI.

Kdor želi postati kedaj premožen, samostojen in neodvisen farmar z malim denarjem, naj si kupi zemljo v Crivitzu, Marinette County, Wis., kjer je že naseljenih mnogo rojakov, ki Vam lahko povedo, da je zemlja zelo rodovitna, na kateri obrodijo vsi poljski pridelki prav obilno, zdrava pitna voda, zdravo podnebje, ne kamenja in ne močvirja. Tu se kupi zemlja naravnost od lastnika T. Kersten-a samega, zato dobite dosti cenceje, kakor če kupite od kake kompanije, kateri morate dati velik zaslužek. Ker je že lastnik precej star in bi se rad hitro znebil vse zemlje, dobi vsak kupec po zelo nizki ceni. Zemlja raste vsaki dan v ceni. Pridite in oglejte si predno kaj kupite. Vožnja se povrne vsakemu kupcu. Lahko odplačevanje na 10 let. Ne kupite zemlje tam, kjer še ni nihče naseljen, ker ne veste, če se bo dalo na njej živeti ali ne. Pišite v slovenskem jeziku za pojasnilo in po knjižico na zastopnika.

N. PIKLOR, 1526 W. 21st Street, Chicago, Illinois.

Potovanje v staro domovino potom Kašparjeve Državne Banke je najceneje in najbolj varno.

Naša parobrodna poslovnica je največja na Zapadu in ima **vse najboljše** oceanske črte (linije). Vozni listki, (šifkarte) **po kompanijskih cenah. Menjalnica starokrajskega denarja.** Kupujemo denar vseh držav sveta pozmernih cenah Kašpar Državna Banka izplača za 5K - $1 bres odbitka. **Pošiljamo denar v vse dele sveta po jako nizkih cenah; ravnotako izdajamo dražte.** Stojimo v zvezi z najbogatejšimi slovanskimi bankami v stari domovini, **in pri nas ni še nobeden,** kar ta banka obstoji, **(23 let),** zgubil še centa. **Pišite po cene v slovenskem jeziku.** Kašpar Državna Banka sprejema denar **na hranilne vloge in plačuje 3%** od vsega vloženega denarja. Banka ima $5,318,821 premoženja. Slov. Narod. Podp. Jednota vrši svoj denarni promet s Kašpar Državno Banko. -:- -:-

Kaspar State Bank
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill

FRANCOZKA LINIJA

Samo 6 dni preko morja!
Ima vse samo brze parnike:
Odidejo vsaki četrtek ob 10 uri zjutraj iz pristanišča.

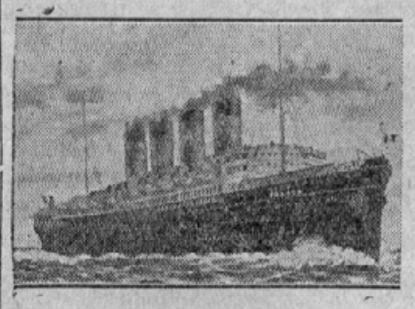

S. S. FRANCE S. S. LA PROVENCE (novi na štiri vijake)
S.S. LA LORAINE in S.S. LA SAVOIE
So tudi, drugi in tretji razred moderni novi parobrodi, odidejo tudi vsako soboto ob 3 uri popoldan.
S. S. ROCHAMBEAU S. S. CHICAGO (novi na štiri vijake)
S. S. NIAGARA S. S. LA TOURAINE

MAURICE W. KOZMINSKI
Glavni zapadni zastopnik
139 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

Austro-Americana Parobrodna Družba

Direktna črta med New Yorkom in Avstro-Ogrsko.

Nizke cene.

Dobra postrežba, električna svitljava, dobra kuhinja, vino brezplačno, kabine 3. razreda na parobrodih Kaiser Franz Josef I. in Martha Washington.

Na ladijah se govore vsi avstrijski jeziki.

Družbni parobrodi na dva vijaka: Kaiser Franz Josef I., Martha Washington, Laura, Alice, Argentina, Oceania, Polonia, Canada.

Novi parobrodi se grade.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrni na glavne zastopnike:

Phelps Bros. & Co.

2 Washington St, New York, N. Y.

ali na njih pooblaščene zastopnike v Zjed državah in Kanadi.

DR. ADOLF MACH

ZOBOZDRAVNIK

Uradne ure: 9 do 12 dop.
1 do 6 pop. 7.30 do 9 zvečer. Ob nedeljah po dogovoru.

2601 S. Lawndale Av. vogal 26th St.
CHICAGO, ILLINOIS.

Važno uprašanje!
Kdo mi opravi najbolje in najceneje?
Konzularne, starokrajske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
220½ Grove st
Milwaukee, Wis.

J. S. JABLONSKI

Slovenski fotograf

izdeluje vsa v fotografično stroko spadajoča dela dobro in poceni

6122 St. Clair Avenue.
CLEVELAND, OHIO

Pet točk.

1.) Rodovitna zemlja; 2.) Zdrava, čista studenčna voda; 3.) Zdravo podnebje, ugodna klima in prijazen kraj; 4.) Dober trg doma in dobre železniške zveze s velikimi industrijelnimi mesti; 5.) Nizke cene, lahki obroki ter nobeme čifutarije.

Še je prostora za 150 rojakov. Pridite in ogledajte si to zemljo in kraj sedaj ko vidite kaj raste in kako raste.—
Tu bodo sami Slovenci, tujcev ne bo med nami.
VSE TO je vzrok, da sem prodal od 23. marca naprej nad 60 rojakom farme v največji slovenski farmarski naselbini v **WAUSAUKEE, WIS.**
PREDNO kupite farmo, glejte, da imate poleg drugih tudi TE ugodnosti, brez katerih niste v stanu uspešno izhajati.
Za nadaljne informacije pišite

A. MANTEL, c. o. GRIMMER LAND CO.
Room 1007 — 133 W. Washington St., CHICAGO, ILL.